

«Ембімұнайгаз» акционерлік қоғамы

Қаржылық есептілік

*2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен қоса*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Қаржылық есептілік

Жиынтық кіріс туралы есеп	1
Қаржылық жағдай туралы есеп	2
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп	3
Капиталдағы өзгерістер туралы есеп	4
Қаржылық есептілікке ескертпелер	5-36

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Эмбамұнайгаз» акционерлік қоғамының Акционері мен Басшылығына

Пікір

Біз «Эмбамұнайгаз» АҚ-ның (бұдан әрі - «Ұйым») қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есеп, жиынтық кіріс туралы есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін капиталдағы өзгерістер туралы есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Ұйымның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі - «ХҚЕС») сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (бұдан әрі - «ХАС») сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және біздің қаржылық есептіліктің аудитіне Қазақстан Республикасында қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Ұйымға қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық.

Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Басшылықтың қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Ұйымды таратқысы келген, басшылықтың қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Басшылық Ұйымның қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;

- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз «Эмбамұнайгаз» АҚ Директорлар кеңесінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Адил Сыздыков
Аудитор

Аудитордың 2013 жылғы
23 желтоқсандағы № МФ-0000172
біліктілік куәлігі

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.,
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты
2023 жылғы 23 ақпан

Рустамжан Саттаров
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2, № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасының аумағында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП**2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін**

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2022 жылғы	2021 жылғы
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	4	394.121.621	316.706.918
Сатудың өзіндік құны	5	(175.250.804)	(136.586.413)
Жалпы пайда		218.870.817	180.120.505
Өткізу шығыстары	6	(137.038.699)	(94.066.334)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	7	(12.831.267)	(9.710.179)
Геологиялық барлау шығыстары		(41.472)	(134.683)
Өтелуге жататын ҚҚС-тың құнсыздануын қалпына келтіруден түскен кіріс	20	2.075.907	4.463.674
Операциялық пайда		71.035.286	80.672.983
Қаржылық кіріс		2.919.492	1.763.739
Қаржылық шығындар		(3.466.183)	(3.783.346)
Бағамдық айырма, нетто		9.563.259	3.180.981
Басқа да кірістер		1.191.949	800.898
Басқа да шығыстар		(3.968.320)	(1.408.869)
Салық салынғанға дейінгі пайда		77.275.483	81.226.386
Пайда салығы бойынша шығыстар	8	(19.649.667)	(24.797.290)
Бір жылғы пайда		57.625.816	56.429.096
Басқа да жиынтық пайда/зиян			
<i>Келесі кезеңдерде пайданың немесе зиянның құрамына қайта сыныптауға жатпайтын басқа да жиынтық зиян сомалары (салықтарды шегере отырып)</i>			
Белгіленген төлемдері бар зейнетақы бағдарламалары бойынша қайта бағалаудан болған кіріс/(зиян)	16	2.104.413	(499.390)
Келесі кезеңдерде пайданың немесе зиянның құрамына қайта сыныптауға жататын басқа да жиынтық пайда/(зиян)		2.104.413	(499.390)
Салықтар шегерілген жылғы жиынтық кірістің /(зиянның) жиыны		59.730.229	55.929.706

Бас директордың экономика және қаржы жөніндегі орынбасары

Р.Н. Тасмағамбетова

Бас бухгалтер

Н.Ж. Махамбетов

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанға	
		2022 жылғы	2021 жылғы
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар	9	187.576.435	175.556.741
Барлау және бағалау бойынша активтер	10	1.280.007	3.595.324
Материалдық емес активтер		1.487.954	1.681.570
Басқа да қаржы активтері	11	49.364.343	46.956.915
Мерзімі ұзартылған салық бойынша актив	8	11.036.738	10.766.894
Айналымнан тыс активтер үшін төленген аванстар		1.286.077	2.533.974
Айналымнан тыс активтер жиыны		252.031.554	241.091.418
Айналымдағы активтер			
Тауар-материалдық қорлар	13	11.910.989	10.724.327
Корпоративтік пайда салығы бойынша алдын ала төлем		7.523.689	9.626.626
Салықтар бойынша алдын ала төлем және өтелуге ҚҚС	12	3.227.476	6.367.631
Төленген аванстар және болашақ кезеңдердің шығыстары		4.140.886	3.406.235
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	11	27.990.813	30.442.242
Басқа да айналымдағы қаржы активтері	11	13.122.895	—
Ақша қаражаты мен оның баламалары	11	60.311.570	74.630.524
Айналымдағы активтер жиыны		128.228.318	135.197.585
Активтердің жиыны		380.259.872	376.289.003
Капитал			
Жарғылық капитал	14	162.399.820	162.399.820
Бөлінбеген пайда		121.993.913	127.278.990
Капитал жиыны		284.393.733	289.678.810
Міндеттемелер			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Тарихи міндеттемелер	15	5.687.303	7.233.017
Резервтер	16	37.221.682	36.450.915
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер		—	626.791
Ұзақ мерзімді міндеттемелер жиыны		42.908.985	44.310.723
Ағымдағы міндеттемелер			
Тарихи міндеттемелер	15	1.935.315	653.869
Резервтер	16	10.462.645	9.337.388
Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық және төленуге жататын ренталық салық		17.019.060	13.876.833
Сауда және басқа да кредиторлық берешек		23.540.134	18.431.380
Ағымдағы міндеттемелер жиыны		52.957.154	42.299.470
Міндеттемелер жиыны		95.866.139	86.610.193
Міндеттемелер мен капитал жиыны		380.259.872	376.289.003

Бас директордың экономика және қаржы жөніндегі орынбасары

Р.Н. Тамағамбетова

Бас бухгалтер

Н.Ж. Махамбетов

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2022 жылғы	2021 жылғы
Операциялық қызмет			
Салық салынғанға дейінгі пайда		77.275.483	81.226.386
Салық салынғанға дейінгі пайданы таза ақша ағындарымен салыстыруға арналған түзетулер			
Амортизация және құнсыздану	9, 10	26.514.677	26.629.787
Негізгі құралдардың және барлау активтерінің шығынынан болатын залал		1.707.119	350.013
Бағамдық айырмадан іске асырылмаған кіріс, нетто		(6.186.387)	(3.126.185)
Резервтердегі өзгеріс		1.956.195	(4.857.008)
КНЗ және төленген аванстардың құнсыздануы бойынша шығыстарды қалпына келтіру		(67.115)	(65.083)
Қаржылық шығындар		3.466.183	3.783.346
Қаржылық кіріс		(2.919.492)	(1.763.739)
		101.746.663	102.177.517
Айналым капиталына түзетулер			
Тауар-материалдық қорлардағы өзгеріс		(1.186.662)	(2.063.069)
Салықтар бойынша алдын ала төлемдегі өзгеріс		3.140.155	10.345.585
Төленген аванстар мен келешек кезеңдердің шығыстарындағы өзгеріс		513.244	(1.949.986)
Сауда дебиторлық берешектегі өзгеріс		2.451.429	(6.669.047)
Сауда және басқа да кредиторлық берешектегі өзгерістер		1.976.491	2.593.779
Басқа да айналымдағы қаржы активтеріндегі өзгеріс		(13.122.895)	—
Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салықтың және төленуге жататын ренталық салықтың өзгеруі		3.142.227	10.690.913
		98.660.652	115.125.692
Алынған сыйақы		2.919.492	1.763.738
Төленген табыс салығы		(17.815.165)	(20.785.331)
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза ағымдары		83.764.979	96.104.099
Инвестициялық қызмет			
Негізгі құралдарды сатып алу	9	(35.442.524)	(32.287.261)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(256.206)	(126.975)
Ұзақ мерзімді депозиттерді алу / (орналастыру)		1.080.387	(2.864.824)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(34.618.343)	(35.279.060)
Қаржылық қызмет			
Бас компанияға төленген дивидендтер	14	(65.015.316)	(45.000.016)
Тарихи міндеттемелерді төлеу		(1.440.237)	(498.298)
Қаржылық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(66.455.553)	(45.498.314)
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өзгеруі		(17.308.917)	15.326.725
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		74.630.524	57.561.949
Бағамдық айырма, нетто		2.989.963	1.741.850
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	11	60.311.570	74.630.524

Бас директордың экономика және қаржы жөніндегі орынбасары

Р.Н. Тасмағамбетова

Бас бухгалтер

Н.Ж. Махамбетов

5 – 36 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	Акционерлік капитал	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға		162.399.820	116.349.300	278.749.120
Бір жылғы пайда		—	56.429.096	56.429.096
Басқа да жиынтық зиян	16	—	(499.390)	(499.390)
Жиынтық зиян жиыны		—	55.929.706	55.929.706
Дивидендтер		—	(45.000.016)	(45.000.016)
2021 жылғы 31 желтоқсанға		162.399.820	127.278.990	289.678.810
Бір жылғы пайда		—	57.625.816	57.625.816
Басқа да жиынтық пайда	16	—	2.104.413	2.104.413
Жиынтық кіріс жиыны		—	59.730.229	59.730.229
Дивидендтер		—	(65.015.316)	(65.015.316)
2022 жылғы 31 желтоқсанға		162.399.820	121.993.903	284.393.723

Бас директордың экономика және қаржы жөніндегі орынбасары

Р.Н. Тасмағамбетова

Бас бухгалтер

Н.Ж. Махамбетов

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін***Мың теңгемен***1. КОМПАНИЯ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ ЖӘНЕ ҚЫЗМЕТТІҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ**

«Ембімұнайгаз» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Компания») Қазақстан Республикасында 2012 жылғы 27 ақпанда «ҚазМұнайГаз» Барлау Өндіру» акционерлік қоғамының (бұдан әрі – «ҚМГ БӨ» немесе «Бас компания») Директорлар кеңесінің 2012 жылғы 31 қаңтардағы шешімімен құрылды.

Компания көмірсутекті шикізатты барлаумен, әзірлеумен, өндірумен, қайта өңдеумен және экспортымен айналысады. Компанияның мұнай-газ қызметі Батыс Қазақстанның Атырау облысында орналасқан мұнай-газ активтерінде жүзеге асырылады. Компания мұнай кен-орындарын әзірлеуді жер қойнауын пайдалану жөніндегі келесі келісімшарттар бойынша жүзеге асырады: № 37 келісімшарты (Кенбай кен орны), № 61 келісімшарты (Юго-Восточное Новобогатинское кен орны), № 211 келісімшарты (23 кен орны), № 413 келісімшарты (15 кен орны); № 327 келісімшарты (Тайсоған блогы бойынша кен орны); № 992 келісімшарты (Новобогатинское Западное кен орны); № 406 келісімшарты (Лиман кен орны); № 3577 келісімшарты (Қаратон-Сарықамыс кен орны); № 4906 келісімшарты (Новобогат Юго-восточный кен орны (карниз үсті)). 2015 жылғы 25 ақпанда «Ембімұнайгаз» АҚ мен Энергетика министрлігі арасында келесі келісімшарттарды ұзарту үшін қосымша келісімдерге қол қойылды: 2041 жылға дейін № 37 келісімшарт, 2048 жылға дейін № 61 келісімшарт, 2037 жылға дейін № 211 келісімшарт, 2043 жылға дейін № 413 келісімшарт.

2022 жылғы 9 желтоқсанда «Ембімұнайгаз» АҚ мен Энергетика министрлігі арасында С.Нұржанов кен орны бойынша 25 жылға созылатын өндіру кезеңін бекіту туралы қосымша келісімге (№3577 Қаратон-Сарықамыс келісімшарты) қол қойылды.

ҚМГ БӨ Компанияның жалғыз акционері болып табылады. ҚМГ БӨ-нің негізгі акционері Қазақстанның мұнай-газ өнеркәсібінде мемлекеттік мүдделерді білдіретін «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша - «ҚМГ ҰК») болып табылады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚМГ ҰК акцияларының 87,42%-ы «Самұрық – Қазына» ҰӘҚ» АҚ (бұдан әрі - «Самұрық – Қазына» ҰӘҚ»), акциялардың 9,58%-ы «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі» Республикалық мемлекеттік мекемесіне тиесілі және акциялардың 3%-ы АІХ және KASE қор биржаларында еркін айналымда болады. Қазақстан Республикасының Үкіметі Самұрық-Қазына ҰӘҚ-ның жалғыз акционері болып табылады.

Компанияның 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы қаржылық есептілігін шығаруға Бас директордың экономика және қаржы жөніндегі орынбасары және Бас бухгалтер 2023 жылғы 23 ақпанда бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ

Осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде қолданылған есеп саясатының негізгі ережелері төменде келтірілген. Бұл есеп саясаты, егер өзгесі көрсетілмесе, көрсетілген кезеңдердің барлығы үшін бірізді етіп қолданылды.

Бұл қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес (ХҚЕС жөніндегі Кеңес) бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді. Қаржылық есептілік, есеп саясатында және осы қаржылық есептіліктің ескертпелерінде сипатталғанды қоспағанда, бастапқы құн бойынша есепке алу қағидатына сүйене отырып әзірленді. Осы қаржылық есептілік теңгемен берілген және егер өзгесі көрсетілмесе, барлық мәндері мыңға дейін дөңгелектенген.

Қаржылық есептілікті ХҚЕС-ке сәйкес дайындау елеулі есептік бағалауды қолдануды талап етеді, сондай-ақ басшылықтан есеп саясатын қолдану барысында жол берулер бойынша пікір қолдануды талап етеді. Жоғары күрделілік деңгейі мен жол берулерді қолдануды қамтитын қолданылу саласы, сондай-ақ бағалау мен жол берулерді қолдану қаржылық есептілік үшін елеулі болып табылатын салалар *3-ескертпеде* ашылған.

Компания өзінің қаржылық есептілігін қызметтің үздіксіздігі туралы болжамға сүйене отырып дайындады.

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер

Компания 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енетін бірқатар стандарттар мен түзетулерді алғаш рет қолданды (егер өзгесі көрсетілмесе), Компания шығарылған, бірақ күшіне енген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданбады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

2022 жылы алғаш рет кейбір стандарттар және Компанияның қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеген стандарттарға бірқатар түзетулер қолданылды:

- «Ауыртпалық түсіретін шарттар – шартты орындау шығындары» 37 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер;
- 3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер – «Концептуалдық негіздерге сілтемелер»;
- «Жалдау» 16 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - «Негізгі құралдар: мақсатына лайық пайдаланғанға дейінгі түсімдер»;
- «Қаржы құралдары» 9 ХҚЕС (IFRS) – «Қаржылық міндеттемелердің мойындалуы тоқтаған жағдайда «10% тестісін» жүргізу кезіндегі комиссиялық сыйақы»;
- 1 ХҚЕС-ке (IFRS) - «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану: Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолданатын еншілес ұйым»;
- «Ауыл шаруашылығы» 41 ХҚЕС (IAS) - әділ құнды бағалау кезіндегі салық салу.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне епбеген стандарттар

Төменде Компанияның қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне епбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірмелер келтіріледі. Компания осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірмелерді, егер қолданылатын болса, олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр:

- 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»;
- «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу» 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер;
- «Бухгалтерлік бағалауды айқындау» 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер;
- 1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер;
- 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер – «Бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу»;
- 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер – «Сату және кері жалдау кезінде жалдау міндеттемесі».

Шетел валюталарын қайта есептеу

Қаржылық есептілік Компанияның функционалдық валютасы болып табылатын қазақстандық теңгемен («теңге») көрсетілген. Шетел валюталарындағы операциялар бастапқыда операцияның жасалу күніне қолданылатын бағам бойынша функционалдық валютада ескеріледі. Шетел валютасында көрсетілген ақшалай активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын функционалдық валютаның бағамы бойынша қайта есептеледі. Барлық бағамдық айырмалар жиынтық кіріс туралы есепке қосылады.

Валюталарды айырбастау бағамдары

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Қазақстандық теңгенің АҚШ долларына ресми бағамы тиісінше 462,65 және 431,80 теңгені құрады. Сомалардың теңгеге, АҚШ долларына немесе өзге де тұрақты валютаға кез келген қайта есептеулері теңгемен мұндай сомалар айырбасталды, келешекте көрсетілген айырбастау бағамдары бойынша немесе өзге де айырбастау бағамдары бойынша тұрақты валютаға айырбасталуы мүмкін немесе айырбасталады деген пайымдау ретінде талқыланбауы тиіс.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Операциялық орта**

Бүтіндей алғанда, Қазақстан Республикасының экономикасы дамып жатқан нарықтарға тән болатын кейбір ерекшеліктерді танытуын жалғастыруда. Әсіресе ол мұнай мен газ бағасының және ел экспортының негізгі бөлігін құрайтын басқа да минералды шикізат бағасының құбылуына сезімтал келеді. Бұл ерекшеліктерге елден тыс жерлерде еркін айырбасталмайтын ұлттық валютаның болуы және бағалы қағаздар нарығы өтімділігінің төмен деңгейі жатады, бірақ олармен шектелмейді. Өңірде сақталып отырған саяси шиеленіс, айырбас бағамының волатильділігі, өтімділіктің төмендеуін және халықаралық қаржыландыруды тартуда қиындықтардың пайда болуын қоса алғанда, Қазақстан Республикасының экономикасына теріс әсерін көрсетті және көрсетуін жалғастыра алады.

Украина аумағындағы соғыс

2022 жылы басталған Украина аумағындағы соғыс қаржылық есептілікке әсер ететін ХҚЕС есебінің бірқатар ерекшеліктерінің пайда болуына әкелді. Көптеген елдер қазірдің өзінде жекелеген ресейлік заңды тұлғалар мен Ресей азаматтарына жаңа санкциялар салуды жалғастыруда. Қалыптасқан жағдай, сондай-ақ тауар бағасының, валюта бағамының ықтимал ауытқуы, импорт пен экспорттың шектеулері, жергілікті материалдар мен қызметтердің қолжетімділігі және жергілікті ресурстарға қолжетімділік ТМД аумақтарында жүзеге асырылатын қызметтің елеулі көлеміне тікелей әсер етті.

Алайда, жоғарыда аталған факторлар мұнайға деген сұранысқа әсер еткен жоқ. Басшылық қазақстандық экономикадағы өзгерістердің дәрежесін де, ұзақтығын да болжап білуге немесе олардың Компанияның қаржылық жағдайына келешекте ықтимал ықпалын бағалауға қабілетті емес. Басшылық ағымдағы жағдайларда Компания қызметінің тұрақтылығы мен өсімін қолдау үшін барлық қажетті шараларды қолға алып отырғанына сенімді.

Мұнай-газ кен орындарын барлау және әзірлеу шығыстары*Барлауға арналған лицензияны сатып алу шығындары*

Барлауға арналған лицензияларды сатып алу шығындары материалдық емес активтерге капиталданады және барлаудың болжамды мерзімінің ішінде тікжелілік әдіс бойынша амортизацияланады. Әрбір объект жыл сайын бұрғылау жұмыстары жоспарланғанын растау мәніне қарастырылады. Егер объекті бойынша болашақта жұмыстар жоспарланбаған жағдайда, лицензияларды сатып алу шығындарының қалған сальдосы есептен шығарылады. Экономикалық негізделген пайдалы қорлар («дәлелденген қорлар» немесе «коммерциялық қорлар») анықталған кезде амортизация тоқтатылады және қалған шығындар барлау шығындарымен бірігеді және қорлар басқа да материалдық емес активтердің құрамында расталғанға дейін кен орындар бөлігінде дәлелденген активтер ретінде танылады. Әзірлеу ішкі бекітілген және тиісті бақылаушы органдардан барлық лицензиялар мен рұқсаттар алынған сәтке дейін тиісті шығыстар негізгі құралдарға (мұнай-газ активтеріне) ауыстырылады.

Барлау шығындары

Геологиялық және геофизикалық шығыстар мұндай шығындар болған сәтте есептен шығарылады. Барлау ұңғымаларына тікелей жататын шығындар ұңғыманың бұрғылануы аяқталмайынша және мұндай бұрғылаудың нәтижелері бағаланбайынша барлау және бағалау активтерінің құрамында капиталданады. Мұндай шығындар жалақыны, материалдарды, жанармай мен электр энергиясын, бұрғылау станоктарының құны мен мердігерлерге төлемдерді қамтиды. Егер көмірсутектер табылмаса, барлау шығыстары кеуіп кеткен ұңғыма бойынша шығыстар ретінде есептен шығарылады. Егер коммерциялық әзірленуі жеткілікті болатын басқа да ұңғымаларды (барлау немесе құрылымдық-ізвестіру ұңғымалары) қосуы мүмкін бағалауға жататын көмірсутектер табылған жағдайда, мұндай шығыстар актив ретінде ескерілуін жалғастырады.

Осы сияқты барлық шығындар кемінде жылына бір рет әзірлеуді жалғастыру немесе табылғаннан пайда алудың қандай да бір тәсілі туралы ниетті растау үшін техникалық, коммерциялық және басқару тексеруіне жатады. Егер бұл бұдан былай орын алмаса, шығындар есептен шығарылады.

Мұнай мен газдың қорлары дәлелденгенде және әзірлеуді жалғастыруға шешім қабылданғанда, тиісті шығындар негізгі құралдардың (мұнай-газ активтері) құрамына аударылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Мұнай-газ кен орындарын барлау және әзірлеу шығыстары (жалғасы)***Әзірлеу шығындары*

Платформалар, мұнай құбырлары сияқты инфрақұрылым объектілерін салуға, орнату мен аяқтауға және әзірлеу ұңғымаларын бұрғылауға арналған шығындар, құрғақ ұңғымалар ретінде кезең шығыстарына есепке жатқызылатын көмірсутектердің жеткілікті коммерциялық көлемі табылмаған әзірлеу немесе контурлау ұңғымаларына жататын шығыстарды қоспағанда, негізгі құралдардың құрамында капиталданады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны, тозуды және құнсыздануды шегере отырып, бастапқы құны бойынша көрсетіледі.

Активтердің бастапқы құны сатып алу бағасынан немесе құрылыс бағасынан, активті жұмыс күйіне келтіруге тікелей қатысты кез келген шығындардан және қажет болғанда активті жою бойынша шығындарды бастапқы бағалаудан тұрады. Сатып алу немесе бағалау бағасы жиынтық төленген құн және активті сатып алу үшін берілген сыйақының кез келген түрінің әділ құны болып табылады.

Мұнай-газ активтері дәлелденген әзірленген қорлар бойынша өндірістік әдісті пайдалана отырып амортизацияланады. Пайдалы қызмет ету мерзімі кен орындары қызметінің қалдық мерзімінен аз болатын кейбір мұнай-газ активтері 4 жылдан 15 жылға дейінгі пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тік желілік әдіспен амортизацияланады.

Басқа да негізгі құралдар негізінен ғимараттарды, машиналар мен құрал-жабдықты білдіреді, олар 5 жылдан 25 жылға дейінгі орташа алынған пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде желілік әдісті пайдалана отырып амортизацияланады.

Негізгі құралдардың болжамды пайдалы қызмет етуінің мерзімі жыл сайынғы негізде қайта қарастырылып отырады және қажет болғанда мерзімдегі өзгерістер кейінгі кезеңдерде түзетіліп отырады.

Негізгі құралдардың ағымдағы құны ол өтелетін болып табылмайтындығына көрсететін қандай да бір оқиғалар немесе жағдайлардағы өзгерістер болған жағдайларда құнсыздану мәніне қайта қарастырылып отырады.

Көмірсутектердің коммерциялық көлемдерін өндірмейтін және жойылуға жоспарланып отырған негізгі құралдар объектілері, өндіруші ұңғымаларын қоса алғанда, есептен шығарылу кезінде немесе активті пайдаланудан келешек экономикалық пайданы алу күтілмейтін актив ретінде есепке алынуын тоқтатады. Активті мойындауды тоқтатудан туындайтын (объектіні өткізуден болған таза түсімдер мен баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептелетін) кез келген кіріс немесе зиян мұндай оқиға болған кезеңде жиынтық кіріс туралы есепке қосылады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Компания активтерді немесе активтер тобын оқиға немесе жағдаяттардағы өзгерістер активтің ағымдағы құны өтелмейтіндігін көрсеткен жағдайларда құнсыздану мәніне бағалайды.

Жекелеген активтер негізінен басқа активтер топтары өндіретін ақша ағындарынан тәуелсіз сәйкестендірілетін ақша ағындары бар ең төменгі деңгейде құнсыздануға бағалау максаттары үшін топтастырылады. Егер құнсызданудың мұндай көрсеткіштері болған жағдайда немесе активтердің тобын жыл сайын құнсыздану мәніне тестілеу қажет болатын жағдайда Компания активтің өтелетін құнының бағалауын жүзеге асырады.

Активтер тобының өтелетін құны оларды өткізуге шығатын шығыстарды және пайдалану құнын шегере отырып әділ құнынан ең көбі болып табылады. Активтер тобының ағымдағы құны оның өтелетін құнынан асқан жағдайларда активтер тобы құнсыздануға жатады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құнын бағалау кезінде күтілетін ақша ағындары активтер тобы үшін тән тәуекелдерге түзетіледі және ақшаның уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағалауды көрсететін салық салуға дейінгі дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып, оның ағымдағы құнына дейін дисконтталады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Әрбір есепті күнге бұрын мойындалған құнсыздану бойынша шығындардың жойылғанын немесе олардың азайғанын көрсететін қандай да бір индикаторлардың бар екендігіне қатысты бағалау жүргізілді. Егер мұндай индикаторлар бар болса, онда өтелетін құн бағаланады. Бұрын мойындалған құнсыздану шығыны, тек егер құнсызданудан болған соңғы шығын танылған сәттен бастап активтің өтелетін құнын айқындау үшін пайдаланылған бағалауларда өзгеріс болса ғана, түзетіледі. Мұндай жағдайда, активтің ағымдағы құны оның өтелетін құнына дейін ұлғаяды. Ұлғайтылған құн, егер алдыңғы кезеңдерде құнсыздану бойынша шығын мойындалмаса, тозуды немесе амортизацияны шегере отырып, айқындалған ағымдағы құнынан аспауы мүмкін емес. Мұндай түзету жазбасы жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Түзетілген жазба жасалғаннан кейін кейінгі кезеңдерде, қалдық құнын шегере отырып, қалған пайдалы қызмет мерзімінің ішінде жүйелі негізде активтің қайта қаралған ағымдағы құнын бөлу үшін амортизация бойынша шығыстар түзетіледі.

Барлау және бағалау бойынша активтер

Барлау және бағалау бойынша активтер, құнсызданудан жинақталған зиянды шегере отырып, бастапқы құны бойынша ескеріледі. Барлау және бағалау сатысында жер қойнауын пайдалану құқығына барлауға және бағалауға капиталданған шығындар және барлауға арналған лицензияларды сатып алу шығындары жатады және материалдық емес активтердің құрамында ескеріледі. Барлауға арналған құқықты сатып алу шығындары болжамды барлау мерзімінің ішінде тікжелілік әдіс бойынша амортизацияланады.

Қоғам барлаумен және бағалаумен байланысты активтерді құнсыздану мәніне тексеріп отырады, бұл ретте айғақтар мен жағдаяттар барлаумен және бағалаумен байланысты активтің баланстық құны өтелетін құннан асуы мүмкін екендігін куәландырды.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер, жер қойнауын пайдалану құқығынан басқа, жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған шығындарды шегере отырып, құны бойынша ескеріледі. Материалдық емес активтерге негізінен компьютерлік бағдарламалық жасақтама жатады.

Бизнестен бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда сатып алу құны бойынша бағаланады. Бастапқы құны - бұл жиынтық төленген сома және активті сатып алу үшін берілген кез келген сыйақының әділ құны. Компьютерлік бағдарламалық жасақтаманың пайдалы қызмет ету мерзімі 3 жылдан 7 жылға дейін құрайды және осы кезең ішінде желілік негізде амортизацияланады. Материалдық емес активтердің ағымдағы құны оқиға немесе жағдаяттардағы өзгерістер активтің ағымдағы құны өтелмейтіндігін көрсеткен жағдайларда құнсыздануға талданады.

Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа да жиынтық кіріс (БЖК) арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі шартта көзделген қаржы активі мен Компания бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Компания іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Компания қаржы активтерін бастапқыда пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Компания іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)*****Бастапқы тану және бағалау (жалғасы)***

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады.

Компания қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель ақша ағындарын әкелу мақсатында Компания өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындарының шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта (стандартты талаптарда жасалатын сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық операциялар ол жасалған күнге, яғни Компания активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері екі санатқа жіктеледі:

- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)

Бұл санат Компания үшін барынша орынды болып табылады. Компания қаржы активтерін амортизацияланған құны бойынша бағалайды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалса:

- Қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады; және
- Қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе зиян активтің мойындалуы тоқтаған, ол түрлендірілген немесе құнсызданған жағдайда пайданың немесе зиянның құрамында танылады. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына Компания сауда дебиторлық берешекті жатқызады.

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына саудаға арналған қаржы активтері, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын деп бастапқыда танылған кезде Компанияның қарауына қарай жіктелген қаржы активтері немесе міндетті түрде әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері жатады. Жақын арада сату мақсатымен сатып алынған болса, қаржы активтері саудалауға арналған деп жіктеледі. Бөлек ендірілген туынды құралдарды коса алғанда, туынды құралдар, олар Компанияның қарауына қарай тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі. Солар бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының және пайыздардың есебінен тек төлемдер болып табылмайтын қаржы активтері пайдаланылатын бизнес-модельге қарамастан пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша жіктеледі және бағаланады. Амортизацияланған құны бойынша немесе жоғарыда сипатталғандай басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдарды жіктеуге арналған критерийлерге қарамастан бастапқыда танылған кезде Компания борыштық құралдарды өз қарауына қарай, егер мұндай жіктеу амалы есептегі сәйкессіздікті жоятын болса немесе айтарлықтай азайтатын болса, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктей алады.

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша ескеріледі, ал олардың әділ құнының таза өзгеруі пайда немесе зиян туралы есепте танылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Тануды тоқтату*

Қаржы активі (немесе қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе сол сияқты қаржы активтері тобының бір бөлігі) қаржылық жағдай туралы есепте мойындалуын тоқтатады, егер:

- Активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағындарын алу құқығын ақша ағындарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша еш кешіктірмей алатын үшінші тарапқа төлеу бойынша өзіне міндеттеме алғанда; немесе (а) Компания барлық тәуекелдер мен активтен түсетін пайданы бергенде, не болмаса (б) Компания барлық тәуекелдер мен активтен түсетін пайданы бермегенде және сақтамаған, бірақ осы активтерді бақылау функциясын берген жағдайда.

Егер Компания өзінің активтен ақша ағынын алу барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, ол берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде тануын жалғастырады. Мұндай жағдайда Компания тиісті міндеттемені мойындайды. Берілген актив және тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқықтар мен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепілдік түрін қабылдайтын жалғасатын қатысу келесі өлшемдердің: активтің бастапқы баланстық құны немесе төленуін Компания талап етуі мүмкін өтемақының ең көп соманың ең азы бойынша бағаланады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Компания пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық құралдарға қатысты күтілетін несиелік зиянды (КНЗ) бағалау резервін мойындайды. КНЗ шартқа сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен Компания бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен алынған мәнін пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырманың негізінде есептеледі. Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын несие сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

КНЗ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық күтілетін несиелік зиян) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік зиян) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады.

Сауда дебиторлық берешекке және шарт бойынша активтерге қатысты Компания КНЗ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Компания несиелік тәуекелдің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік зиянға тең сомада залалдарға бағалау резервін мойындайды. Компания қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несиелік зиянның пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

Егер шартта көзделген төлемдердің мерзімі 90 күнге өтіп кетсе, Компания қаржы активі бойынша дефолт болды деп есептейді. Дегенмен, белгілі бір жағдайларда Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат Компания ұстап қалатын несие сапасын арттыру тетіктерін ескерместен, Компанияның шартта көзделген қалған төлемдердің барлық сомасын алатындығына нұсқаса, қаржы активі бойынша дефолт болды деген қорытындыға келе алады. Егер Компанияның шартта көзделген ақша ағындарының өтелуіне қатысты негізделген үміттері болмаса, қаржы активі есептен шығарылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық міндеттемелер бастапқы мойындау кезінде тиісінше пайда немесе зиян; несиелер мен қарыздар, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде Компанияның қарауына қарай жіктелген туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлы қаржылық міндеттемелер бастапқыда оларға мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (несиелер, қарыздар мен кредиторлық берешек болған жағдайда) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелеріне сауда және басқа да кредиторлық берешек жатады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау максаттары үшін қаржылық міндеттемелер келесі екі санатқа жіктеледі:

- Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер;
- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (несиелер, қарыздар және кредиторлық берешек).

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер

«Пайда немесе зиян арқылы бағаланатын қаржылық міндеттемелер» санатына Компанияның қарауына қарай жіктелген саудаға арналған қаржылық міндеттемелер және пайда немесе зиян арқылы бағаланатын қаржылық міндеттемелер санатында бастапқы тануға жатқызылған қаржылық міндеттемелер жатады.

Егер олар таяу арада керіп сатып алу мақсатында болса, қаржылық міндеттемелер саудаға арналған деп жіктеледі. Осы санатқа сондай-ақ Компания шарт бойынша бір жақ болып табылатын, олар 9 ХҚЕС (IFRS) айқындалғандай хеджирлеу қатынастарының шеңберінде хеджирлеу құралдары ретінде Компанияның қарауына қарай айқындалмаған туынды қаржы құралдар жатады. Бөлінген ендірілген туынды құралдар олар Компанияның қарауына қарай тиімді хеджирлеу құралдары ретінде жіктелген жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі.

Саудаға арналған міндеттемелер бойынша пайда немесе зиян пайда немесе зиян туралы есепте танылады.

Бастапқы тану кезінде Компанияның қарауына қарай пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын деп жіктелген қаржылық міндеттемелер бастапқы тану күніне осы санатқа және тек 9 ХҚЕС-тің (IFRS) критерийлерін сақтай отырып жатқызылады. Компанияның пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын оның қарауы бойынша жіктелген қаржылық міндеттемелері жоқ.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (несиелер, қарыздар және кредиторлық берешек)

Бұл санат Компания үшін барынша маңызды болып табылады. Бастапқы мойындалғаннан кейін сауда және басқа да кредиторлық берешек тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша пайда мен зиян оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы пайда немесе зиян туралы есепте қаржыландыру шығындарының құрамына жатқызылады.

Бұл санатқа, ең алдымен, сауда және басқа да кредиторлық берешек жатады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)*****Тануды тоқтату***

Қаржылық міндеттеменің танылуы, егер міндеттеме өтелсе, күші жойылса, немесе оның әрекет ету мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады. Егер қолданыстағы қаржылық міндеттеме дәл сол несие берушінің алдында едәуір ерекшеленетін талаптарда басқа міндеттемеге ауыстырылса немесе егер қолданыстағы міндеттеменің талаптары едәуір өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгеріс бастапқы міндеттеменің мойындалуын тоқтату ретінде және жаңа міндеттемені мойындаудың басталуы ретінде ескеріледі, ал олардың ағымдағы құнындағы айырмасы пайда немесе зиян туралы есепте мойындалады.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық емес қорлар қос мөлшердің ең азы бойынша ескеріледі: әрбір қойма бойынша бөлек ФИФО әдісі бойынша өзіндік құны және өткізудің таза құны. Оның құнына әрбір затты тиісті жерге жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты әдеттегі қызмет барысында болған барлық шығындар жатады. Шикі мұнайдың құны, орташа өндіріс көлемінің негізінде тозу, таусылу және амортизация шығыстарының және үстеме шығыстардың тиісті бөлігін қоса алғанда, өндірудің өзіндік құны болып табылады.

Мұнайды өткізудің таза құны, мұндай өткізумен байланысты шығыстарды шегере отырып, өткізудің болжамды бағасына негізделеді. Материалдар мен қорлар әдеттегі қызметтің барысында өтелетін күтілетін сомадан аспайтын құн бойынша ескеріледі.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Салық органдары нетто негізде сату мен сатып алу бойынша ҚҚС есепке алуға мүмкіндік береді. Өтелуге жататын ҚҚС, ішкі нарықтағы сатулар бойынша ҚҚС-ты шегере отырып, ішкі нарықтағы сатып алулар бойынша ҚҚС-ты білдіреді. Экспортқа сатылымдар нөлдік мөлшерлеме бойынша салынады. Дегенмен, ҚҚС-тың есепке алынуына тек салық органдары өтелуге жататын ҚҚС растау үшін жасаған салықтық тексеру нәтижелерінің негізінде ғана жол беріледі.

Егер ақшаның уақытша құнының әсері елеусіз болса, өтелуге жататын ұзақ мерзімді ҚҚС тиісті жағдайларда бұл активке тән болатын тәуекелдерді көрсететін тәуекелсіз мөлшерлеменің көмегімен дисконтталады.

Өтелуге жататын ҚҚС-тың баланстық құны өтелуге жататын ҚҚС-тың құнсыздану резервінің шотын пайдалана отырып өтелетін сомаға дейін азайтылады. Құнсызданудан болған залал сомасы Жиынтық кіріс туралы есепте жалпы және әкімшілік шығыстар құрамында көрсетіледі.

Егер кейіннен өтелуге жататын ҚҚС сомасының көлемі бюджеттен өтелетін болса, құнсызданудан бұран танылған залалды өтелуге жататын ҚҚС-тың құнсыздану резервінің шотын пайдалана отырып қалпына келтірген жөн.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламаларына кассадағы қолма-қол ақша, банк салымдарында орналасқан қаражат, бастапқы өтеу мерзімі үш айдан артық болмайтын басқа да қысқа мерзімді өтімділігі жоғары инвестициялар жатады.

Капитал

Жай акциялар, солар бойынша эмитенттің қарауына қарай төленетін дивидендтер капитал ретінде жіктеледі. Жаңа акцияларды шығаруға тікелей байланысты үшінші тараптардың қызметіне ақы төлеу шығыстары осы эмиссияның нәтижесінде алынған капиталдың кемітілуі ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтер есепті мерзімге дейін жарияланған жағдайда ғана міндеттемелер ретінде танылады және есепті мерзімдегі капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ қаржылық есептілік шығарылуға бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептілікте ашып көрсетіледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Резервтер**

Егер Компанияның өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдағы міндеттемесі, осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады.

Егер Компания резервтердің бір бөлігінің немесе барлықтарының өтемақысын алуды болжап отырса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтемақы тек өтемақыны алуда күмән болмаған жағдайда ғана жекелеген актив ретінде мойындалады. Резервке қатысты шығыс өтемақыны шегере отырып, жиынтық кіріс туралы есепте көрсетілген.

Егер ақшаның уақытша құнының ықпалы елеулі болса, резервтер салық салынғанға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады, әрі ол қолданылатын жағдайда нақты міндеттемеге тән болатын тәуекелдерді көрсетеді. Егер дисконттау қолданылатын болса, резервтің ұлғаюы уақыт өткен сайын қаржыландыруға жұмсалған шығыстар ретінде мойындалады.

Белгіленген төлемдер бойынша міндеттеме

Компания қызметкерлердің есептелген жалақысынан зейнетақы аударымдары ретінде тиісті зейнетақы қорларына 10% ұстап қалады. Зейнетақы аударымдарының мөлшері 2022 жылы айына 300.000 теңге сомасымен шектелген (2021 жыл: айына 212.500 теңге). Қолданыстағы қазақстандық заңнамаға сәйкес қызметкерлер өздерінің зейнетақымен қамсыздандыруы үшін өздері жауапкершілік көтереді. 2014 жылғы 1 қаңтардан бастап Компания сондай-ақ өзінің көпшілік қызметкерлерінің кірістерінен олардың зейнетақы қорларына 5% мөлшерінде міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын аударуға міндетті.

Белгіленген төлемдер бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға және басқа да құжаттарға сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы төлейді. Ұжымдық шарт пен басқа да құжаттар, атап айтқанда, зейнетке шығу, зейнетке мерзімінен бұрын шығу бойынша біржолғы жәрдемақыларды төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмыс өтіліне байланысты.

Біржолғы жәрдемақыларды және зейнетке мерзімінен бұрын шығу бойынша жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталғаннан кейін белгіленген төлемдері бар зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдістеме бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Жыл ішінде туындаған актуарлық пайда мен зиян басқа жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Осы мақсат үшін актуарлық пайда мен зиян актуарлық болжамдарға өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмаларға байланысты бұрынғы тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады. Ағымдағы кезеңдегі қызметтердің құны Компанияның ағымдағы кезеңде қызметтер көрсетуі нәтижесінде белгіленген төлемдер бойынша міндеттеменің келтірілген құнының ұлғаюын білдіреді. Өткен кезеңдердегі қызметтердің құны бағдарламаға өзгерістер енгізу немесе оны қысқарту нәтижесінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша міндеттеменің келтірілген құнының өзгеруін білдіреді. Зейнетақы міндеттемелерін есепке алуда қолданылатын ең маңызды болжамдар – дисконт мөлшерлемесі және өлім-жітім деңгейінің күтілетін өзгеруі. Шегерім мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландыру шығыстары ретінде көрсетіледі. Қайтыс болуды болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін шегеріледі.

Біржолғы демалыс жәрдемақылардан басқа, қызметкерлерге сыйақылар қызметкерлерге басқа сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы ұзақ мерзімді сыйақылар бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу қызметкердің еңбек қызметі ішінде белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіспен жүзеге асырылады.

Мұндай міндеттемелерді жыл сайынғы негізде тәуелсіз білікті актуарийлер бағалайды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)****Кірістерді мойындау**

Компания шикі мұнайды қысқа мерзімді шарттар бойынша, фрахт, сақтандыру және сапаға жеңілдіктердің құнына түзетілген Platt's жариялаған Brent орташа (жоғары/төмен) баға белгілеулерінің орташа 5 мәні ретінде айқындалатын бағалар бойынша өткізеді. Шикі мұнай іс жүзінде кемеңіз бортына жүктелген немесе кемеден түсірілген, келісімшарт бойынша келісілген талаптарға қарай мұнай құбырына немесе жеткізудің басқа да тетігіне түскен сәттен бастап меншік құқығының өтуі жүзеге асырылады және кірістер әдетте танылады.

Компанияның шикі мұнайды сатуға арналған келісімшарттарында белгілі бір уақыт кезеңінің ішінде жеткізілуі тиіс шикі мұнайдың барынша көп көлемі көрсетіледі. Тиелген, бірақ сатып алушыға әлі жеткізілмеген шикі мұнай қаржылық жағдай туралы есепте тауар-материалдық қорлар ретінде ескеріледі.

Салық салу

Ағымдағы табыс салығы бойынша шығысқа ағымдағы корпоративтік табыс салығы, үстеме пайдаға салынатын салық және мерзімі ұзартылған салық жатады.

Табыс салығы

Ағымдағы және алдыңғы кезеңдер үшін ағымдағы табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төленуге болжанатын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – Компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын елдерде есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңнамалар.

Үстеме пайда салығы

Үстеме пайда салығы (ҮПС) табыс салығы ретінде қарастырылады және табыс салығы бойынша шығыстардың бір бөлігін құрады. 2009 жылғы 1 қаңтарда күшіне енген қолданыстағы салық заңнамасына сәйкес Компания жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшартқа қатысты ҮПС-ты жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір бөлек келісімшарт бойынша жиынтық жылдық кірістің бір жылғы аударымдарға ара қатынасының негізінде құбылмалы мөлшерлемелер бойынша есептейді және төлейді. ҮПС-ты қолдануды көздейтін жиынтық жылдық кірістің әрбір салық жылындағы аударымдарға ара қатынасы 1,25:1 құрайды. ҮПС мөлшерлемелері әрбір келісімшартқа қатысты аударымдардың 25% артық жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшартқа қатысты салық салынатын кірістің (Корпоративтік Табыс Салығы мен рұқсат етілген баға белгілеулер есептен шығарылғаннан кейін салық салынатын кіріс) бір бөлігі қолданылады.

Мерзімі ұзартылған табыс салығы

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер мен міндеттемелер активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасында қаржылық есептілік мақсаттары үшін туындайтын барлық уақытша айырмалар бойынша міндеттемелер әдісін пайдалана отырып барлық уақытша айырмаларға қатысты есептеледі. Мерзімі ұзартылған салық бойынша актив тек соған қатысты есептен шығарылатын уақыт айырмалары азайтылуы мүмкін салық салынатын пайданы алудың айтарлықтай ықтималдығы бар дәрежеде ғана танылады. Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер барлық салық салынатын уақыт айырмалары үшін танылады. Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелер қолданысқа енгізілген немесе есепті күнге нақты заңдастырылған салық мөлшерлемелерінің негізінде активті өткізу немесе міндеттемені өтеу кезеңінде қолданылатын салық мөлшерлемелері бойынша есептеледі. Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы ағымдағы салық активтерін есепке алуға заңды, заңи тұрғыдан жарамды құқықтар болған кезде есепке алынуы мүмкін.

3. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР МЕН БАҒАЛАУЛАР

Компанияның қаржылық есептілігін әзірлеу оның басшылығынан есепті кезеңнің соңына пікір білдіруін, есепте көрсетілетін түсім сомаларына, шығыстарға, активтер мен міндеттемелерге, сондай-ақ шартты міндеттемелер туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне ықпал ететін бағалау мәндері мен жорамалдарды айқындауды талап етеді. Осы жорамалдар мен бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік мұндай жорамалдар мен бағалаулар қабылданатын активтің немесе міндеттеменің ағымдағы құнына қатысты келешекте едәуір түзетулер жасауды қажет етуі мүмкін нәтижелерге әкеліп соқтыруы мүмкін.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***3. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Пайымдаулар**

Компания басшылығы есепке алу саясатын қолдану барысында, есепті бағалаудан басқа, қаржылық есептілікте бейнеленген сомаға барынша едәуір әсер ететін мынадай пайымдаулар жасады:

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім

Компания сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша барлық түсім белгілі бір уақыт сәтінде түскендігін анықтады, түсімнің мойындалуы Компания басшылығынан есептілікте көрсетілетін түсім сомаларына әсер ететін пайымдаулар жасауды қажет етеді. Мұнайды өткізуге арналған шарттық қарым-қатынастар басқа талаптармен қатар уақыт өтісімен түсімнің мойындалуына әкеп соқтыра алады.

Компанияның түсіммен операциялар бойынша принципал немесе агент болып табылатындығын бағалау кезінде пайымдау қолданылады. Компанияның принципал ретінде болатындығын анықтау кезінде, келісімдердің талаптары мұқият қаралып, Компания өнімді ол сатып алушыға берілгенге дейін бақылайды деген тұжырым жасалды. Баламалы келісімдерде Компания агент ретінде айқындалуы мүмкін.

Қолданыстағы келісімшарттардың талаптарына сәйкес Компания тиеу немесе тасымалдау қызметтерінің сатып алушыға көрсетілмейтіндігін айқындайды және орындалуға лайықты жалғыз міндет шикі мұнай мен мұнай өнімдерін сату жатады. Тиеу жұмыстары қызмет ретінде көрсетілетіндігін және бұл орындалуға жататын міндеттемені сәйкестендіруге, орындалуға жататын барлық міндеттемелерді белгілі бір уақыт сәтінде мойындауға, сондай-ақ түсімді мойындаудың жалпы мерзімдеріне ықпал ететіндігін айқындау кезінде пайымдау қажет болады. Компания басшылығы тиеу бойынша шығыстар орындалуға жататын бөлек міндеттеме болып табылады деп есептемейді, өйткені солармен байланысты тәуекелдер мен сыйақылар сатып алушыға портта тиеу сәтінде өтеді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері

Кейінге қалдырылған салық корпоративтік табыс салығы (КТС) үшін, сол сияқты үстеме пайда салығы (ҮПС) үшін есептеледі. Мерзімі ұзартылған КТС пен ҮПС күтілетін мөлшерлемелер бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарға байланып активтер мен міндеттемелердегі уақыт айырмаларына есептеледі. Мерзімі ұзартылған КТС пен ҮПС базалары, солар туралы акпарат 8-ескертпеде ашылып көрсетілген және салық заңнамасына сәйкес есептеледі. Салық салуға қатысты белгісіздік факторлары туралы акпарат 20-ескертпеде ашылып көрсетіледі.

Мерзімі ұзартылған салық активтері басшылықтан Компанияның танылған мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалану үшін келешек кезеңдерде жеткілікті болатын салық салынатын пайданы алатындығының ықтималдылығын бағалауды қажет етеді. Келешек салық салынатын пайданы алуға қатысты жорамалдар басшылықтың келешек ақша ағындарына қатысты бағалауына тәуелді болады. Келешек салық салынатын кірістің бұл бағалаулары операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағындарына (оларға мұнайды өндіру және сату көлемдері, оның бағасы, қорлары, операциялық шығындар, пайдаланудан шығару шығындары, күрделі шығындар, дивидендтер және капиталды басқару бойынша басқа да операциялар әсер етеді) және қолданыстағы салық заңнамасын қолдану туралы пайымдауға негізделген. Егер ақша қаражатының келешек ағындары мен салық салынатын пайда бағалаудан айтарлықтай ерекшеленетін болса, бұл Компанияның есепті күнге көрсетілген таза кейінге қалдырылған салық активтерін өткізу қабілетіне әсерін тигізе алады. Сонымен бірге, Компания жұмыс істейтін юрисдикцияларда салық заңнамасының келешекте өзгеруі Компанияның келешек кезеңдерде салық шегерімдерін алу қабілетін шектеуі мүмкін. Компания басшылығы танылған мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалану үшін келешек кезеңдерде жеткілікті болатындай салық салынатын пайданы алу ықтималдылығын жоғары деп бағалайды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***3. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Бағалаудың белгісіздігі***Мұнай мен газ қорларын бағалау*

Мұнай мен газдың қорлары – Компанияның мұнай-газ кен орындарында экономикалық және заңгерлік тұрғыда өндірілуі мүмкін көмірсутектердің көлемін бағалау. Компания білікті мамандар көмірсутектердің мөлшері, тереңдігі, формасы мен мазмұны, сондай-ақ лайықты болатын өндіру әдістері мен шығарып алу қарқыны туралы геологиялық және техникалық деректерге қатысты жинаған ақпаратқа негізделген өзінің коммерциялық қорлары мен ресурстарын бағалайды. Коммерциялық қорлар мұнай мен газ қорларын бағалауды, шығарып алу коэффициенттерін және шикізатқа келешек бағаларды пайдалана отырып айқындалады, соңғылары шығарып алынатын қорлардың жалпы сомасы мен жалпы қорлардың үлесіне әсер етеді. Келешек күрделі шығындар коммерциялық қорларды өндіруге қажетті ұңғымалардың санына қатысты жорамалдарды, мұндай ұңғымалардың құнын және солармен байланысты өндірістік қуаттылықтарды, сондай-ақ басқа да күрделі шығындарды пайдалана отырып бағаланады.

Компания Қоғамның мұнай-газ инженерлері қоғамының (SPE) әдістемесіне сәйкес өзінің мұнай мен газ қорларын бағалайды. Компания қорларды бағалау кезінде ұзақ мерзімді жоспарлы бағаларды пайдаланады. Дәлелденген қорларды бағалау үшін жоспарлы бағаларды пайдалану жыл соңына спот бағаларды пайдалануға тән тұрақсыздықтың ықпалын жояды. Коммерциялық қорларды бағалау кезінде пайдаланылған Brent маркалы мұнайдың ұзақ мерзімді бағасының ағымдағы пайымдауы баррель үшін 90 АҚШ долларын құрайды (2021 жыл: баррель үшін 70 доллар). 2022 жылғы 31 желтоқсанға мұнай-газ активтерінің баланстық құны 9- ескертпеде көрсетілген.

Қолданылатын экономикалық жорамалдар өзгеруі мүмкін болғандықтан, кен орнын пайдалану уақытында қосымша геологиялық ақпаратты алу шамасына қарай шығарып алынатын қорлардың бағалануы да өзгеруі мүмкін. Салыстырмалы түрдегі белгісіздік деңгейі қорларды екі негізгі санаттың біріне: дәлелденген немесе дәлелденбеген қорларға жатқызу арқылы көрсетілуі мүмкін. Дәлелденген қорларды өндіруде дәлелденбеген қорлармен салыстырғанда үлкен айқындылық бар және дәлелденген қорлар оларды өндіру мүмкіндігіне қатысты белгісіздіктің прогрессивті өсуін белгілеу үшін әзірленген және әзірленбеген қорларға бөлінуі мүмкін.

Жыл сайын бағалаулар талданып, түзетіліп отырады. Түзетулер қолдағы геологиялық деректерді, өндіру туралы өнеркәсіптік параметрлерді немесе деректерді бағалау немесе қайта бағалау; жаңа деректердің; немесе бағалар бойынша жорамалдардағы өзгерістердің салдарынан туындайды. Қорларды бағалау сондай-ақ кері әрекетті арттыру үшін жобалардың қолданылуы, пласт өнімділігіндегі өзгерістердің немесе әзірлеу стратегиясындағы өзгерістердің салдарынан қайта қаралуы мүмкін. Мұндай өзгерістер Компанияның қаржылық жағдайы мен нәтижелеріне әсер ете алады, оларға мыналар жатады:

- Мұнай-газ және басқа да активтердің баланстық құны (9-ескертпе);
- Жиынтық кіріс туралы есептегі тозу, таусылу және амортизациялық аударымдар (9-ескертпе);
- Активтердің есептен шығарылуы бойынша міндеттемелер – егер қорларды бағалаудағы өзгерістер мұндай іс-қимылдардың жасалатындығына қатысты үміттерге және солармен байланысты мұндай іс-қимылдарға шығындарға әсер етсе (9 және 16-ескертпелер);
- Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны – мұндай активтерді өтеу ықтималдылығын бағалаудағы өзгерістерге орай өзгеруі мүмкін (8-ескертпе).

Мұнай-газ активтерінің амортизациясы

Мұнай-газ активтерінің амортизациясы дәлелденген әзірленген қорлардың сомаларына қатысты өндірістік әдіспен есептеледі. Бұл кен орнындағы күтілетін қалған өндірудің тауысылуына тепе-тең болатындай амортизацияның есептелуіне әкеп соқтырады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***3. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Бағалаудың белгісіздігі (жалғасы)***Мұнай-газ активтерінің амортизациясы (жалғасы)*

Әрбір объектінің қызмет ету мерзімін айқындау кезінде іс жүзіндегі қызмет ету мерзімінің шектелуі, сондай-ақ кен орнының экономикалық шығарылып алынатын қорлардың ағымдағы бағалаулары ескеріледі. Бұл есептеулер бағалаулар мен жорамалдарды, оның ішінде қорлардың көлемі мен келешек күрделі шығындарды пайдалануды қажет етеді. Дәлелденген әзірленген қорлардағы өзгерістер қорларды бағалау кезінде пайдаланылатын факторлардың немесе жорамалдардың өзгеруінен туындауы мүмкін, оның ішінде:

- Шикі мұнайға іс жүзіндегі және болжамды бағалар арасындағы айырма;
- Келешек күрделі шығындарға әсер етуі мүмкін көзделмеген операциялық мәселелер.

Мұнай-газ активтерінің құнсыздануы

Компания активтерді немесе ақша қаражатын жасайтын активтер тобын («жасайтын бірлік») оқиға немесе жағдаяттардағы өзгерістер активтің баланстық құны өтелмейтіндігін көрсеткен жағдайларда құнсыздану мәніне бағалайды. Егер мұндай индикатор бар болып шықса, өткізу шығыстарын және пайдалану құнын шегере отырып әділ құнынан барынша жоғары мән ретінде қарастырылатын өтелетін құнның лайықты бағалануы жүргізіледі. Мұндай есептеулер дисконт мөлшерлемесі, капиталдағы келешек мұқтаждық, тәуекелдер мен айқындықсыздыққа ұшырағыш шегере отырып әділ құн нарыққа қатысушылардың арасында жасалатын әдеттегі пайдалануды қажет етеді. Активтің немесе жасайтын бірліктің баланстық құны өтелетін сомадан асып кетсе, онда актив немесе жасайтын бірлік құнсызданған болып есептеледі және өтелетін сомаға дейін есептен шығарылады.

Өтелетін құнды бағалау кезінде келешекте күтілетін ақша ағындары активтер тобына / жасайтын бірлікке тән болатын тәуекелдерге түзетіледі және ақшаның уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағалауды көрсететін салық салуға дейінгі дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып, оның ағымдағы құнына дейін дисконтталады. шығыстарын шегере отырып әділ құн нарыққа қатысушылардың арасында жасалатын әдеттегі мәміле шеңберінде активті сату кезінде алынатын құн ретінде айқындалады және Компания үшін айрықша болуы мүмкін факторлардың ықпалын көрсетпейді және бүтіндей Компанияға таралмайды.

Компания басшылығы өткізген құнсыздану тестісінің нәтижесінде кен орындардың коммерциялық рентабельділігі төмендегені анықталмады.

Компания өтелетін құнды дисконтталған ақша ағындарының үлгісін пайдалана отырып есептейді. 17,09% дисконттау мөлшерлемесі Компания капиталының салық салынғаннан кейінгі орташа алынған құнынан кейін алынды. Жыл сайынғы негізде бекітілетін бизнес-жоспарлар ақпараттың негізгі дерек көзі болып табылады, өйткені олар өндіріс көлемдері, сату көлемдері, кірістер, шығыстар және күрделі шығындар бойынша болжамдарды қамтиды.

Шикі мұнай бағасы мен инфляция қарқыны сияқты түрлі жорамалдар қолданыстағы бағаларды, шетелдік валюталардың айырбастау бағамдарын және басқа да макроэкономикалық факторларды, тарихи үрдістерді және құбылуларды ескереді. Болжамды ақша ағындары Өндіруге арналған келісімшарт мерзімінің 2043 жылы аяқталу күнімен шектелген. 2043 жылға дейінгі шығындар 2023 жылғы бюджеттің және 2023-2027 жылдарға арналған бизнес жоспарының, сондай-ақ Компанияның басшылығының операциялық және күрделі шығындардағы ықтимал өзгерістер туралы ағымдағы бағалауының негізінде болжанған. Құнсыздану сынағының моделі болашақта Компанияның кірісі экспорттық сатудан толық көлемде қалыптасады деген болжамға негізделген.

Ақша ағындарының ауқымды бөлігі осы кезеңнен кейін басшылықтың бағалауды жүргізу кезінде қолында болған ең үздік деген бағалауына негізделген күрделі шығындарды қоспағанда, болжанатын инфляция мөлшерлемесін қолдану жолымен болжанды.

Өтелетін құнды бағалауға қажетті басты жорамалдар шикі мұнай бағасы, өндіріс көлемі, валюта бағамы және дисконттау мөлшерлемесі болып табылады. Басты жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдық бағаланған.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***3. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Бағалаудың белгісіздігі (жалғасы)***Мұнай-газ активтерінің құнсыздануы (жалғасы)*

Төменде мұнай-газ активтерінің өтелетін құнын бағалау үшін қолданылатын едәуір бастапқы жорамалдар, 2022 жылғы 31 желтоқсанға сезімталдықтың санды талдауымен бірге көрсетілген:

Едәуір бастапқы жорамалдар	Мәні	Мұнай-газ активтерінің өтелетін құнының бастапқы жорамалдарға сезімталдығы
Дисконттау мөлшерлемесі	17,09%	Дисконттау мөлшерлемесінің 1%-ға ұлғаюы (азаюы) бағаланған өтелетін құнның 17.257.893 мың теңгеге (18.599.870 мың теңге) азаюына (ұлғаюына) әкеп соқтырады.
Өндіріс көлемдері	32.775 мың тонна	Өндіріс көлемінің 5%-ға ұлғаюы (азаюы) бағаланған өтелетін құнның 76.142.923 мың теңгеге (78.256.120 мың теңге) ұлғаюына (азаюына) әкеп соқтырады.
Мұнай бағасы	Орта мәні - 100,09 АҚШ доллары/баррель	Мұнай бағасының 5%-ға ұлғаюы (азаюы) бағаланған өтелетін құнның 55.287.513 мың теңгеге (84.522.902 мың теңге) ұлғаюына (азаюына) әкеп соқтырады.
Айырбас бағамы	1 АҚШ доллары үшін орташа айырбастау бағамы 585,43 теңге	Айырбас бағамының 2023 жылдан бастап 2043 жылға дейінгі кезеңде 5%-ға ұлғаюы (азаюы) бағаланған өтелетін құнның 77.783.783 мың теңгеге (77.783.783 мың теңге) ұлғаюына (азаюына) әкеп соқтырады.

Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер

Белгілі бір келісім-шарттардың талаптары бойынша заңнамаға және нормативтік-құқықтық актілерге сәйкес Компанияның негізгі құралдарды демонтаждау және жою және кез келген кен орындарындағы жер учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңды міндеттемелері болады. Атап айтқанда, Компанияның міндеттемелеріне барлық өндірістік емес ұнғымаларды біртіндеп жабу және құбырларды, ғимараттарды демонтаждау және келісімшарттық аумақты рекультивациялау сияқты қызметті түпкілікті тоқтату жатады. Лицензияның қолданылу мерзімі Компанияның қарауы бойынша ұзартылмайтындықтан, түпкілікті жабу бойынша міндеттемелерді өтеудің есеп мерзімі әрбір лицензиялық кезең аяқталған күн болып табылады.

Егер активтерді жою бойынша міндеттемелер кен орындарын экономикалық жағынан негіздемелі түрде пайдалануды аяқтау өткенде өтелуі қажет болса, онда көрсетілген міндеттеме ұнғымаларды жою бойынша барлық шығыстарды және жабу бойынша соңғы шығыстарды косу салдарынан едәуір өсуді еді. Ұнғымаларды жоюды қаржыландыру бойынша Компанияның міндеттемелерінің және түпкілікті жабу бойынша шығыстардың көлемі тиісті келісім-шарттардың және қолданыстағы заңнаманың талаптарына байланысты.

Міндеттемелер лицензиялық кезең соңында түпкілікті жою және түпкілікті жабу бойынша мұндай шығыстарды қаржыландыру бойынша келісімшарт та, заңнама да белгілі бір міндеттемені түсіндірмеген сол жағдайларда танылмайды. Мұндай шешімді қабылдау кейбір айқындылықтың болмауымен және біршама байымдаулармен түсіндіріледі.

Басшылықтың мұндай міндеттемелердің болуына немесе болмауына қатысты бағасы Үкіметтің саясаты мен тәжірибесіндегі немесе жергілікті салалық тәжірибеге өзгерістермен бірге өзгеруі мүмкін. Компания активтердің істен шығуы бойынша міндеттемелерді әрбір келісімшарт бойынша бөлек есептейді.

Міндеттемелердің сомасы инфляцияның күтілетін деңгейіне түзетілген және қазақстандық нарыққа тән тәуекелдерге түзетілген өтпелі экономикамен елдің мемлекеттік борышы бойынша орташа ұзақ мерзімді тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған міндеттемелерді өтеу үшін күтілетін, талап етілетін ретіндегі бағаланған шығындардың ағымдағы құны болып табылады. Компания келісімшарттық аумақты қалпына келтіру бойынша міндеттемені әрбір есепті күнге қайта қарайды және «Негізгі құралдардың объектісін пайдаланудан шығару, олар орналасқан учаскедегі табиғи ресурстарды қалпына келтіру бойынша міндеттемелерге және өзге де осыған ұқсас міндеттемелерге өзгерістер» 1 Түсіндірмеге сәйкес ең үздік бағаны көрсету үшін түзетіледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***3. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Бағалаудың белгісіздігі (жалғасы)***Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)*

Жабуға арналған келешек шығындарды бағалау кезінде елеулі бағалаулар мен басшылық жасаған пайымдаулар пайдаланылды. Бұл міндеттемелердің көпшілігі алыс болашаққа жатқызылады және заңнама талаптарындағы түсініксіздіктен басқа, Компанияның бағасына активтерді жою технологиясындағы, шығындардағы және салалық тәжірибедегі өзгерістер әсер етуі мүмкін. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына резервтің шамамен 23,90% және 40,85%, тиісінше, түпкілікті жабу шығындарына жатады. Компания ағымдағы жылдың бағасын және ұзақ мерзімді инфляция деңгейінің орташа мәнін пайдалана отырып, ұңғымаларын болашақта жою құнын бағалайды.

Ұзақ мерзімді инфляция және 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына міндеттеменің баланстық құнын айқындау үшін пайдаланылған дисконттау мөлшерлемелері төменде көрсетілген:

	2022 жыл	2021 жыл
Кен орындарын жою резерві бойынша дисконттау мөлшерлемесі	8,59%	6,99%
Инфляция деңгейі	4,13%	5,49%

Активтерді істен шығару бойынша міндеттемелердегі өзгерістер 16-ескертілмеде ашылған.

Экологиялық оңалту

Компания әрбір есепті кезеңде экологиялық оңалтуға арналған резервтерді қалыптастыруға қатысты бағалайды және пайымдаулар шығарады (20-ескертілме). Экологиялық оңалту резерві Компания қолданыстағы экологиялық заңнаманың талаптарын сақтауға қажетті күтілетін шығындарды тәуелсіз бағалауға негізделген басшылықтың үздік бағасын білдіреді. Қоршаған ортаға эмиссия бойынша резерв 2018 жылғы жоспардан тыс екі тексерудің нәтижелері бойынша экологиялық заңнаманы бұзғаны үшін айыппұлдар мен шығындарға қатысты танылды. 2022 жылы Компания қоршаған ортаға эмиссия бойынша міндеттемелерді толығымен төледі (16-ескертілме).

Экологиялық міндеттеме

Экологиялық міндеттеме шығындар туралы ағымдағы ақпараттың және қалпына келтіру жөніндегі күтілетін жоспарлардың негізінде анықталады және басшылықтың қажетті рәсімдердің мерзімдеріне қатысты үміттеріне сүйене отырып, дисконтталған негізде ескеріледі.

2017 жылы Компания «Жайықмұнайгаз» МГӨБ, «Жылыоймұнайгаз» МГӨБ, «Доссормұнайгаз» МГӨБ 2018- 2022 жылдар аралығында мұнай кен орындарының ластанған жерлерін қалпына келтіру жобасын» әзірлеп, 6.270.054 мың теңге мөлшерінде резерв құрды.

Экологиялық міндеттеме бойынша резерв сомасы 7,90% дисконттау мөлшерлемесімен және 2022 жылға дейінгі мерзіммен болжамды келешек шығыстардың келтірілген құны көрсетілген. 2022 жылы Компания ластанған жерлерді тазарту жоспарын толығымен орындады (16-ескертілме).

Сауда дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік зиянды бағалау резерві

Компания сауда дебиторлық берешек бойынша КНЗ есептеу үшін бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланады. Бағалау резервтерінің мөлшерлемелері шығындардың пайда болуының ұқсас сипаттамаларымен (яғни, географиялық өңір, өнімнің типі, сатып алушылардың типі мен рейтингісі, аккредитивтер арқылы қамтамасыз ету және несиелік тәуекелдерді сақтандырудың басқа нысандары бойынша) түрлі клиенттік сегменттердің топтары үшін төлем мерзімін өткізіп алу күндеріне қарай белгіленеді.

Бастапқыда бағалау резервтері матрицасының негізінде бұрынғы кезеңдердегі дефолттардың пайда болуының байқалатын деректері жатыр. Компания болжамды ақпаратты ескере отырып несиелік зиянның пайда болуының бұрынғы тәжірибесін түзетіп алу үшін матрицаны жаңартып отырады. Мысалға, егер келесі жылдың ішінде болжамды экономикалық талаптардың (мысалы, ЖІӨ) нашарлауы күтілетін болса, әрі ол өндірістік секторда дефолт жағдайларының ұлғаюына әкеп соқтыра алса, дефолттың тарихи деңгейі түзетіледі. Әрбір есепті күнге алдыңғы кезеңдердегі дефолт деңгейі туралы байқалатын деректер жаңартылып отырады және болжамды бағалаудың өзгеруі сараланады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***3. АҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Бағалаудың белгісіздігі (жалғасы)***Сауда дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік зиянға бағалау резерві (жалғасы)*

Дефолттың тарихи байқалатын деңгейлері, болжамды экономикалық талаптар мен КНЗ арасындағы өзара байланысты бағалау едәуір есепті бағалау болып табылады. КНЗ көлемі жағдайлардағы және болжамды экономикалық талаптардағы өзгерістерге сезімтал келеді. Компанияның несиелік зиянының пайда болуының бұрынғы тәжірибесі мен экономикалық талаптардың болжамы сатып алушының келешектегі іс жүзіндегі дефолтты үшін көрнекі болып табылмауы мүмкін. Компанияның сауда дебиторлық берешегі бойынша КНЗ жөніндегі ақпарат 11-ескертпеде ашылып көрсетілген.

Алдын ала бағалар бойынша сату

Шикі мұнайды экспортқа сату шарттарында шартта көрсетілген тиісті баға белгілеу кезеңінің (БК) соңындағы нарықтық бағаның негізінде бағаларды түзетуге мүмкіндік беретін талаптарды қамтиды. Сату бағасының түзетулері БК соңына дейін бағасы белгіленетін нарықтық бағалардың өзгеруі негізінде болады. Бұл шарттар бойынша мұндай жағдайларда өткізуден түскен түсім бастапқыда бақылау сатып алушыға өткенде танылады және форвардтық бағаның негізінде күтілетін сома бойынша бағаланады.

Түпкі сату бағасы коносаменттен кейін 5 күннің ішінде нарықтық бағалардың орташа белгілеулеріне негізделген. Баға белгіленетін кезеңдегі баға тәуекелдері 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес ендірілген туынды құралдың анықтамасына сәйкес келеді. Компания дебиторлық берешектің әділ құнын айқындау үшін пайымдауды қолданады. 2022 жыл үшін сату күнінен бастап дебиторлық берешектің әділ құнының өзгеруін Компания түсімінің бір бөлігі ретінде көрсетеді (4-ескертпе). 2022 жылғы 31 желтоқсанға дебиторлық берешекті 2022 жылғы алдын ала және түпкі баға арасындағы мұндай шарттар бойынша түзету елеусіз.

Белгіленген төлемдер бойынша міндеттеме

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс шегеру мөлшерлемелері, келешекте жалақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды. Негізгі болжамдарды бағалаудың күрделілігіне және жұмыскерлердің еңбек қызметін аяқтауы бойынша олардың сыйақылары бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына орай мұндай міндеттемелер осындай болжамдардың өзгерістеріне аса сезімтал келеді. Барлық болжамдар әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Өлім-жітім коэффициенті ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Жалақы мөлшерінің болашақта көбеюі күтіліп отырған болашақ инфляция қарқынына негізделеді. 2022 және 2021 жылдың 31 желтоқсанына жұмыскерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық долбарлар мынадай түрде берілген:

<i>Пайыздық мән</i>	2022 жыл	2021 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	10,36%	6,50%
Ұзақ мерзімді жыл сайынғы төлемдердің келешек ұлғаюы (АЕК)	7,50%	6,20%
Жалақының келешек өсуі (2023 жыл)	9,50%	10,00%
Жалақының келешек өсуі (2024 жыл)	5,00%	4,00%
Жалақының келешек өсуі (2025 жылдан бастап)	4,00%	5,47%
Ер адамның зейнетке ерте шығу ықтималдылығы	15,47%	17,38%
Әйел адамның зейнетке ерте шығу ықтималдылығы	3,79%	4,27%

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына еңбек қызметі аяқталғаннан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттемелердің орташа ұзақтығы тиісінше 9,41 және 9,16 жыл болды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***3. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Бағалаудың белгісіздігі (жалғасы)***Белгіленген төлемдер бойынша міндеттеме (жалғасы)*

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелердің сезімталдығын елеулі жорамалдардың өзгеруіне талдау былайша көрсетілген:

	Азаю	Ұлғаю
Дисконттау мөлшерлемесі	(0,5%) 452.232	+0,5% (929.532)
Жалақының өсуі	(1,0%) (502.996)	+1,0% 5.136

4. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ

	Міндеттемелерді орындау бойынша түсімді мойындау	2022 жыл	2021 жыл
Экспорт			
Шикі мұнай	Уақыт сәтіне	268.920.027	223.687.148
Ішкі нарық			
Шикі мұнай	Уақыт сәтіне	124.585.448	92.497.757
Газды қайта өңдеу өнімдері	Уақыт сәтіне	246.910	206.626
Басқа да сату амалдары мен қызметтер	Уақыт кезеңінің ішінде	369.236	315.387
		394.121.621	316.706.918
		2022 жыл	2021 жыл
Географиялық нарық			
Швейцария		268.920.027	223.687.148
Қазақстан		125.201.594	93.019.770
		394.121.621	316.706.918

2022 жылы алдын ала баға бойынша түзету сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсімді 303.002 мың теңгеге азайтады (2021 жылы: 264.908 мың теңге).

5. САТУДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

	2022 жыл	2021 жыл
Жұмыскерлерге сыйақылар	69.738.515	50.119.061
Пайдалы қазбаларды өндіру салығы, нетто	33.275.383	24.997.733
Тозу, тауысылу және амортизация	25.763.054	25.152.960
Жөндеу және қызмет көрсету қызметтері	21.924.176	17.459.799
Көлік шығыстары	6.231.419	5.540.390
Электр қуаты	5.220.686	3.982.459
Материалдар мен қорлар	4.772.509	4.506.706
Табыс салығынан басқа салықтар	2.697.576	2.856.220
Экологиялық міндеттеме бойынша резервті қалпына келтіру	—	(849.000)
Басқасы	6.853.102	4.832.768
	176.476.420	138.599.096
Мұнай қалдықтарының өзгеруі	(1.225.616)	(2.012.683)
	175.250.804	136.586.413

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

5. САТУДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ (жалғасы)

2022 жыл үшін ілеспе газды қайта өңдеу бойынша өндірістік шығыстар 7.225.576 мың теңге болды (2021 жыл: 5.942.973 мың теңге).

6. ӨТКІЗУ ШЫҒЫСТАРЫ

	2022 жыл	2021 жыл
Рента салығы	65.683.907	34.781.220
Экспорттық кеден бажы	36.415.063	27.405.009
Көлік шығыстары	34.852.537	31.780.055
Сату бойынша агенттің қаламақысы	87.192	100.050
	137.038.699	94.066.334

7. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

	2022 жыл	2021 жыл
Жұмыскерлерге сыйақылар	6.341.773	5.213.381
Демеушілік	1.640.086	184.500
Іс-шараларды өткізу қызметтері	1.228.618	—
Жөндеу және қызмет көрсету қызметтері	1.210.428	926.062
Тозу, тауысылу және амортизация	751.623	775.825
Көлік шығыстары	374.141	363.646
Табыс салығынан басқа салықтар	292.713	204.238
Кеңес беру және аудиторлық қызметтер	266.143	179.438
Айыппұлдар мен өсімпұлдар бойынша шығыстар	152.414	1.221.981
КНЗ резервін (қалпына келтіру) / есептеу	(78.260)	80.823
Басқасы	651.588	560.285
	12.831.267	9.710.179

«Ембімұнайгаз» АҚ-ның 100 жылдығын тойлау аясында Компания Атырау облысында 2022 жылы 1.262.882 мың теңге жалпы сомаға әлеуметтік маңызы бар нысандардың құрылысына демеушілік жасады.

Сондай-ақ, «Ембімұнайгаз» АҚ-ның 100 жылдығын мерекелеу аясында Компания жалпы сомасы 1.228.618 мың теңгеге мәдени-спорттық іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу бойынша шығыстарды көтерді.

8. ТАБЫС САЛЫҒЫ

Кезеңдегі табыс салығы бойынша шығыстар былайша көрсетілген:

	2022 жыл	2021 жыл
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы	17.845.520	16.709.359
Алдыңғы кезең үшін корпоративтік табыс салығын түзету	84.479	(229.587)
Үстеме пайдаға салынатын ағымдағы салық	167.151	2.091.292
Алдыңғы кезең үшін үстеме пайда салығын түзету	253.643	(1.453.183)
Алдыңғы кезең үшін корпоративтік табыс салығы бойынша резервті түзету	1.567.305	—
Ағымдағы табыс салығы	19.918.098	17.117.881
Мерзімі ұзартылған корпоративтік табыс салығы бойынша (пайда)/шығыс	(268.431)	7.679.409
Мерзімі ұзартылған табыс салығы	(268.431)	7.679.409
Табыс салығы бойынша шығыс	19.649.667	24.797.290

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

8. ТАБЫС САЛЫҒЫ (жалғасы)

Келесі кестеде Қазақстандағы табыс салығының мөлшерлемесін Компанияның салық салынғанға дейінгі пайдаға тиімді салық мөлшерлемесімен салыстырып тексеру келтірілген.

	2022 жыл	2021 жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	77.275.483	81.226.386
Табыс салығы бойынша шығыс	19.649.667	24.795.876
Тиімді салық мөлшерлемесі	25%	31%
Ресми мөлшерлеме бойынша табыс салығының шығыстары	15.455.097	16.245.277
Алдыңғы кезең үшін үстеме пайда салығын түзету	253.643	(1.454.597)
Алдыңғы кезең үшін корпоративтік табыс салығын түзету	84.479	(229.587)
Белгіленген төлемдер бойынша шығыстар	671.941	380.823
Төлем көзінен ұсталатын салық	388.990	207.506
Есептен шығарылмайтын шығыстар	645.760	716.933
Үстеме пайдаға салынатын ағымдағы салық	167.151	2.091.292
Өзіндік құнынан төмен баға бойынша өткізуден болған есептен шығарылмайтын шығыстар	415.301	333.481
Алдыңғы кезең үшін корпоративтік табыс салығы бойынша резервті түзету	1.567.305	—
Өткен жылдардың мерзімі ұзартылған салық активін түзету	—	6.506.162
Табыс салығы бойынша шығыс	19.649.667	24.797.290

Алдыңғы кезеңдегі корпоративтік табыс салығы бойынша резервті түзету негізінен резервті танкерге тиегеннен кейін мұнайды тасымалдауға байланысты шығыстарды өтеу тәуекелі бөлігінде КТС қосымша есептеудің ықтимал тәуекелдеріне қайта есептеуді білдіреді.

КТС пен ҮПС жататын мерзімі ұзартылған салық бойынша активтердегі өзгерістер былайша көрсетілген:

	Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	Резервтер мен тарихи міндеттемелер	Салықтар	Барлау шығыстары	Басқасы	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға	5.746.501	7.349.122	1.690.406	2.615.823	1.044.451	18.446.303
Пайда мен зиян құрамында танылды	(5.460.666)	(427.841)	821.036	(2.615.823)	3.885	(7.679.409)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	285.835	6.921.281	2.511.442	—	1.048.336	10.766.894
Пайда мен зиян құрамында танылды	(343.651)	(607.323)	1.037.277	—	183.541	269.844
2022 жылғы 31 желтоқсанға	(57.816)	6.313.958	3.548.719	—	1.231.877	11.036.738

«Ембімұнайгаз» акционерлік қоғамы

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

9. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

	Мұнай-газ активтері	Жер	Ғимарат пен құрылыс- жайлар	Машиналар мен құрал- жабдықтар	Көлік	Басқа да активтер	Аяқталма- ған күрделі құрылыс	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	140.341.055	281.268	4.794.375	2.100.453	5.134.134	3.288.433	17.745.308	173.685.026
Түсімдер	318.231	1.507	52	1.788	—	13.429	28.148.616	28.483.623
Активтің шығуы бойынша міндеттемелерді бағалаудағы өзгерістер	(239.500)	—	—	—	—	—	—	(239.500)
Шығулар	(6.028.171)	(372)	(25.052)	(25.379)	(204.154)	(209.474)	(144.809)	(6.637.411)
Аяқталмаған күрделі құрылыстан ауысулар	31.833.964	—	5.718.079	313.414	—	995.917	(38.861.374)	—
Аударымдар және қайта жіктеулер	(2.540.136)	21.899	(1.543.751)	741.659	54.652	676.245	2.589.432	—
Шығулар бойынша жинақталған тозу	5.714.156	—	16.183	20.017	195.382	196.852	144.808	6.287.398
Есептен шығару	(562.961)	—	—	—	—	—	(138.041)	(701.002)
Тозу бойынша шығыстар	(22.987.383)	—	(297.413)	(297.894)	(997.665)	(741.038)	—	(25.321.393)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	145.849.255	304.302	8.662.473	2.854.058	4.182.349	4.220.364	9.483.940	175.556.741
Түсімдер	141.680	—	525	355	—	16.911	37.537.407	37.696.878
Активтің шығуы бойынша міндеттемелерді бағалаудағы өзгерістер (16-ескертпе)	(1.098.435)	—	—	—	—	—	—	(1.098.435)
Шығулар	(2.644.466)	(61.670)	(15.088)	(66.308)	(830.837)	(228.077)	(26.301)	(3.872.747)
Аяқталмаған күрделі құрылыстан ауысулар	26.697.449	—	174.755	200.282	249.674	848.308	(28.170.468)	—
Барлау және бағалау бойынша активтерден аударымдар (10-ескертпе)	3.252.867	—	—	—	—	—	—	3.252.867
Аударымдар және қайта жіктеулер	(28.722)	—	86.323	(110.831)	1.822	36.604	14.804	—
Шығулар бойынша жинақталған тозу	2.361.085	12.192	6.412	58.302	792.001	139.078	24.444	3.393.514
Есептен шығару	—	—	—	—	—	—	(1.300.184)	(1.300.184)
Тозу бойынша шығыстар	(23.670.869)	—	(351.815)	(368.565)	(829.938)	(831.012)	—	(26.052.199)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	150.859.844	254.824	8.563.585	2.567.293	3.565.071	4.202.176	17.563.642	187.576.435

«Ембімұнайгаз» акционерлік қоғамы

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

9. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

	Мұнай-газ активтері	Жер	Ғимарат пен құрылыс-жайлар	Машиналар мен құрал-жабдықтар	Көлік	Басқа да активтер	Аяқталмаған күрделі құрылыс	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға								
Бастапқы құн	361.087.900	335.848	12.473.618	5.008.477	11.648.102	7.924.912	10.070.526	408.549.383
Жинақталған тозу	(176.910.651)	–	(2.422.618)	(1.729.135)	(6.324.594)	(3.346.521)	–	(190.733.519)
Жинақталған құнсыздану	(38.327.994)	(31.546)	(1.388.527)	(425.284)	(1.141.159)	(358.027)	(586.586)	(42.259.123)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	145.849.255	304.302	8.662.473	2.854.058	4.182.349	4.220.364	9.483.940	175.556.741
2022 жылғы 31 желтоқсанға								
Бастапқы құн	394.263.742	274.177	12.732.905	4.997.772	11.072.214	8.595.597	19.412.177	451.348.584
Жинақталған тозу	(199.100.985)	–	(2.776.032)	(2.021.767)	(6.392.627)	(4.037.026)	–	(214.328.437)
Жинақталған құнсыздану	(44.302.913)	(19.357)	(1.393.288)	(408.712)	(1.114.513)	(356.394)	(1.848.535)	(49.443.712)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	150.859.844	254.820	8.563.585	2.567.293	3.565.074	4.202.177	17.563.642	187.576.435

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толығымен амортизацияланған, бірақ әлі де болса пайдаланудағы негізгі құралдардың бастапқы құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 17.960.952 мың теңге (2021 жыл: 15.689.981 мың теңге) болды, мұнда ғимараттар мен құрылысжайлар 677.530 мың теңгені (2021 жыл: 536.352 мың теңгені), мұнай-газ активтері 15.419.896 мың теңгені (2021 жыл: 14.004.082 мың теңгені), көлік құралдары мен басқа да негізгі құралдар 1.863.526 мың теңгені (1.149.546 мың теңгені) құрады.

2022 жылғы ҚР Энергетика министрлігінің шешімімен С. Нұржанов (№3577 Қаратон-Саркамыс келісімшарты) және Северный Уз (№327 Тайсойған келісімшарты) кен орындары бойынша көмірсутектерді өндіру учаскелерін бекітуге рұқсат берілді. Коммерциялық анықтау мердігерге өндіру кезеңіне өтуге айрықша құқық береді. Осылайша, С.Нұржанов және Северный Уз кен орындары бойынша активтер барлау және бағалау жөніндегі активтерден 2022 жылғы 30 қыркүйекке 3.252.867 мың теңге сомасында баланстық құны бойынша өндіру жөніндегі мұнай-газ активтеріне ауыстырылды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

10. БАРЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ БОЙЫНША АКТИВТЕР

	Материалдық	Материалдық емес	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	1.031.379	—	1.031.379
Түсімдер	2.563.945	—	2.563.945
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	3.595.324	—	3.595.324
Түсімдер	983.855	—	983.855
Жинақталған құнсыздануды ескере отырып барлау және бағалау бойынша активтерден негізгі құралдарға аударымдар (9-ескертпе)	(3.299.172)	—	(3.299.172)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	1.280.007	—	1.280.007
2021 жылғы 31 желтоқсанға			
Бастапқы құн	16.467.526	18.315.049	34.782.575
Жинақталған амортизация	(2.352)	(14.722.365)	(14.724.717)
Жинақталған құнсыздану	(12.869.850)	(3.592.684)	(16.462.534)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	3.595.324	—	3.595.324
2022 жылғы 31 желтоқсанға			
Бастапқы құн	7.258.374	18.315.049	25.573.423
Жинақталған амортизация	(2.352)	(14.722.365)	(14.724.717)
Жинақталған құнсыздану	(5.976.015)	(3.592.684)	(9.568.699)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	1.280.007	—	1.280.007

11. ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

Сауда және басқа да дебиторлық берешек

	2022 жыл	2021 жыл
Сауда дебиторлық берешек	27.980.705	30.460.721
Басқалары	90.874	140.547
	28.071.579	30.601.268
Минусы: КНЗ бағалау резерві	(80.766)	(159.026)
	27.990.813	30.442.242

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның сауда дебиторлық берешегіне «KazMunayGas Trading AG»-ден 12.783.977 мың теңге сомасында (2021 жыл: 14.830.194 мың теңге) шикі мұнайды экспортқа өткізуден болған берешек, ҚМГ ҰК-ден 15.079.967 мың теңге сомасында (2021 жыл: 15.477.755 мың теңге) шикі мұнайды ішкі нарыққа өткізуден болған берешек жатады.

2022 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның сауда дебиторлық берешегі 46%-ға АҚШ долларында білдірілген (2021 жыл: 49%).

Дебиторлық берешек пен шарттың активтері бойынша күтілетін несиелік зиянға бағалау резервіндегі өзгерістер төменде келтірілген:

	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	159.026	78.204
Есептеу	214.369	96.795
Қалпына келтіру	(292.629)	(15.973)
31 желтоқсанға	80.766	159.026

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

11. ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ (жалғасы)**Сауда және басқа да дебиторлық берешек (жалғасы)**

2022 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның сауда дебиторлық берешек пен бағалау резервтерінің матрицасын пайдалана отырып шарт активтері бойынша несиелік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат:

	Сауда дебиторлық берешек						Жиыны
	Шарт бойынша активтер	Ағымдағы	30 күнге дейін	30-60 күн	61-90 күн	91 күннен артық	
Күтілетін несиелік зиян пайызы	—	0,07%	—	—	0,98%	87,55%	—
Есепті ортақ жалпы баланстық құн	—	27.973.021	—	—	63.378	35.180	28.071.579
Күтілетін несиелік зиян	—	49.346	—	—	621	30.799	80.766

2021 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның сауда дебиторлық берешек пен бағалау резервтерінің матрицасын пайдалана отырып шарт активтері бойынша несиелік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат:

	Сауда дебиторлық берешек						Жиыны
	Шарт бойынша активтер	Ағымдағы	30 күнге дейін	30-60 күн	61-90 күн	91 күннен артық	
Күтілетін несиелік зиян пайызы	—	0,41%	—	—	—	35,71%	—
Есепті ортақ жалпы баланстық құн	—	30.501.991	—	—	—	99.277	30.601.268
Күтілетін несиелік зиян	—	123.572	—	—	—	35.454	159.026

Ақша қаражаты мен оның баламалары

	2022 жыл	2021 жыл
АҚШ долларында білдірілген банктердегі мерзімді салымдар	59.403.771	68.854.177
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	890.235	5.395.906
Банктердегі теңгемен көрсетілген қаражат	3.246	16.462
Банктерде АҚШ долларында білдірілген қаражат	14.318	363.979
	60.311.570	74.630.524

Банктердегі ақша қаражаттары бойынша депозиттердің күн сайынғы банк мөлшерлемелеріне тәуелді болатын сыйақы мөлшерлемесі белгіленген. Банк депозиттері түрлі мерзімдерге Компанияның тарату активтеріндегі мұқтаждығына қарай (бір күннен үш айға дейін) орналастырылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен мерзімді салымдар бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 14,75% (2021 жылы: 8,6%), АҚШ долларындағы мерзімді салымдар бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 0,25% болды (2021 жылы: 0,25%).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

11. ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ (жалғасы)**Басқа да айналымдағы қаржы активтері**

Өзге айналымдағы қаржы активтері шикі мұнайды экспортқа сатып алу-сату шарты шеңберінде байланысты тарап «KMG AG Trading» жүргізген 13.122.895 мың теңге мөлшеріндегі төлем сомасын құрайды. Төлемді байланысты тарап 2022 жылғы 27 желтоқсанда жасады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаты Компанияның банк шотына түскен жоқ.

Басқа да қаржы активтері

Ұзақ мерзімді қаржы активтері жер қойнауын пайдалану келісімшартына сәйкес әрбір келісімшарттың қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін әрбір келісімшарт бойынша бөлек ашылған тарату қоры бойынша салымдарды құрайды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы салымдар бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 1,02% (2021 жыл: 1,10%) болды.

	2022 жыл	2021 жыл
АҚШ долларында өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері	48.791.515	46.073.133
Теңгемен өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері	697.411	997.220
КНЗ резерві	(124.583)	(113.438)
Ұзақ мерзімді қаржы активтерінің жиыны	49.364.343	46.956.915

12. САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ ЖӘНЕ ӨТЕЛУГЕ ҚҚС

	2022 жыл	2021 жыл
Өтелуге жататын ҚҚС	3.207.236	6.415.331
Экспорттық кеден бажы	820.332	2.982.612
Басқалары	162.960	180.743
	4.190.528	9.578.686
Минусы: өтелуге жататын ҚҚС құнсыздану резерві	(963.052)	(3.211.055)
Салықтар бойынша алдын ала төлем және өтелуге ҚҚС жиыны	3.227.476	6.367.631

Өтеуге жататын ҚҚС құнсыздану резервіндегі өзгерістер төменде келтірілген:

	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	3.211.055	7.674.730
Қайтару	(2.075.907)	(4.463.675)
Резерв есебінен есептен шығару	(172.096)	—
31 желтоқсанға	963.052	3.211.055

13. ТАУАР-МАТЕРИАЛДЫҚ ҚОРЛАР

	2022 жыл	2021 жыл
Шикі мұнай (өзіндік құнның ең азы және сатудың таза ықтимал бағасы бойынша)	8.333.731	7.108.115
Материалдар (өзіндік құны бойынша)	3.577.258	3.616.212
Өзіндік құнның ең азы және сатудың таза ықтимал бағасы бойынша қорлардың жиыны	11.910.989	10.724.327

2022 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның 104.798 тонна шикі мұнайы резервуарлар мен транзитте болды (2021 жыл: 90.584 тонна).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***14. КАПИТАЛ****Шығарылуға рұқсат етілген акциялар**

2022 жылғы 31 желтоқсанға шығарылуға жарияланған акциялардың жалпы саны бір акцияның номиналды құны 5 мың теңге болатын 32.479.964 дананы құрайды, олар Бас компанияға толығымен тиесілі (2021 жылы: бір акцияның номиналды құны 5 мың теңге болатын 32.479.964 дана).

Дивидендтер

Қазақстандық заңнамаға сәйкес дивидендтер, егер Компанияның теріс капиталы болса немесе дивидендтердің төленуі теріс капиталға әкеп соқтырса, жариялана алмайды. 2022 жылы Компания Бас компанияға дивидендтерді жариялап, 65.015.316 мың теңге немесе акцияға 2.002 теңге мөлшерінде дивидендтер төледі.

15. ТАРИХИ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Тарихи міндеттемелер АҚШ долларында білдірілген және Компания белгілі бір лицензияларды сатып алғанға дейін Қазақстан Республикасының Үкіметі шеккен тарихи шығындарды өтеу міндеттемелерін білдіреді: № 406 келісімшарт – Лиман кен орны, № 3577 келісімшарт – Каратон-Сарқамыс блогы бойынша кен орны, № 992 келісімшарт – Новобогатинское Западное кен орны.

2021 жылы Компания Тайсоған блогы бойынша № 327 – кен орны келісімшарты бойынша міндеттемелерді төледі. Тарихи шығындарды өтеу төлемін жер қойнауын пайдаланушы келісімшарттық аумақта өндіру басталғаннан және мынадай күндердің ең ерте басталғаннан бастап төлейді: 1) коммерциялық табу туралы хабарландыру; 2) Қазақстан Республикасының Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес өндіру кезеңіне көшу; 3) пайдалы қазбаларды өндіруге лицензия беру; 4) пайдалы қазбаларды өндіруге келісімшарт жасасу. 2021 жылғы қазанда Компания Каратон-Сарқамыс блогы бойынша С. Нұржанов кен орнының мұнай және газ қорларын растау туралы пайдалы қазбалар қорлары жөніндегі мемлекеттік комиссия отырысының хаттамасын алды.

2022 жылы Компания алғаш рет 2021 жылдың төртінші тоқсанында Каратон-Сарқамыс келісімшарты бойынша төлем жасады. Тарихи міндеттемелер бойынша төлемдер 2031 жылға дейін жасалады, бастапқы мойындау күніне міндеттемелердің әділ құны жылдық 9% дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып күтілетін ақша ағындарының негізінде есептелген. Міндеттемелер ҚР Үкіметі алдында бастапқыда танылған кезде Компания жиынтық кіріс туралы есепте 3.348.324 мың теңге сомасына дисконтты мойындады. 2022 жылы Компания 717.292 мың теңге (2021 жылы: 679.474 мың теңге) мөлшерінде қаржылық шығыстарды мойындады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

16. РЕЗЕРВТЕР

	Экологиялық міндеттеме (3-ескертпе)	Қоршаған орта эмиссиясы бойынша резерв	Салықтар бойынша резервтер (8-ескертпе)	Активтердің шығуы бойынша міндеттеме	Белгіленген төлемдер бойынша міндеттеме	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға	5.329.662	563.313	5.884.685	22.233.019	13.421.871	47.432.550
Қосымша резервтер	—	71.570	577.826	217.582	685.518	1.552.496
Пайдаланылмаған сомаларды түзету	(849.000)	—	—	—	—	(849.000)
Дисконт амортизациясы	421.043	—	—	1.545.195	961.848	2.928.086
Бағалаудағы өзгерістер	—	—	—	(239.501)	499.390	259.889
Жыл ішінде пайдаланылғаны	(3.705.712)	(563.313)	—	(4.000)	(1.262.693)	(5.535.718)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1.195.993	71.570	6.462.511	23.752.295	14.305.934	45.788.303
Ағымдағы бөлік	1.195.993	71.570	6.462.511	723.733	883.581	9.337.388
Ұзақ мерзімді бөлік	—	—	—	23.028.562	13.422.353	36.450.915
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1.195.993	71.570	6.462.511	23.752.295	14.305.934	45.788.303
Қосымша резервтер	—	—	1.567.305	129.497	3.100.976	4.797.778
Аударымдар және қайта жіктеулер	—	—	—	—	643.615	643.615
Дисконт амортизациясы	—	—	—	1.661.024	921.987	2.583.011
Бағалаудағы өзгерістер	—	—	—	(1.098.435)	(2.104.413)	(3.202.848)
Жыл ішінде пайдаланылғаны	(1.195.993)	(71.570)	—	(87.038)	(1.570.931)	(2.925.532)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	—	—	8.029.816	24.357.343	15.297.168	47.684.327
Ағымдағы бөлік	—	—	8.029.816	944.421	1.488.408	10.462.645
Ұзақ мерзімді бөлік	—	—	—	23.412.922	13.808.760	37.221.682
2022 жылғы 31 желтоқсанға	—	—	8.029.816	24.357.343	15.297.168	47.684.327

Қаржылық жағдай туралы есепте және жиынтық кіріс туралы есепте белгіленген төлемдердің міндеттемесі бойынша танылған сомалар былайша көрсетілген:

	2022 жыл	2021 жыл
Жыл соңына белгіленген төлемдер бойынша міндеттемелердің келтірілген құны	13.808.760	13.405.934
Таза міндеттемелер	13.808.760	13.405.934
Ағымдағы кезең қызметтерінің құны	262.110	263.435
Пайыздық шығыстар	921.987	966.848
Актuarлық зиян - пайдаға және зиянға жатқызылғаны	10.227	84.245
Актuarлық (пайда)зиян - басқа да жиынтық зиянға жатқызылғаны	(2.104.413)	499.390
Бұрынғы қызметтердің құны	2.828.639	332.838
Жыл ішінде танылған шығыстар	1.918.550	2.146.756

Ағымдағы қызметтердің және өткен жылдар қызметтерінің құны өндірістік шығыстар, жалпы және әкімшілік шығыстар құрамында жиынтық кіріс туралы есепке кіргізілген.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

17. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН МӘМІЛЕЛЕР

«Жалпы бақылау астындағы ұйымдар» санатына Бас компания мен ҚМГ ҰК бақылайтын ұйымдар кіреді. «Басқа да байланысты тараптар» санатына «Самұрық-Қазына» ҰӨҚ бақылайтын ұйымдар жатады. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін байланысты тараптармен сатулар және сатып алулар және 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына байланысты тараптармен мәмілелер бойынша сальдо былайша көрсетілген:

	2022 жыл	2021 жыл
Тауарлар мен қызметтерді сату		
ҚМГ ҰК жалпы бақылауындағы ұйымдар	272.923.650	224.433.616
ҚМГ ҰК	124.581.406	92.463.211
Сатылған мұнайға банк сапасы бойынша шығыстар (ҚМГ ҰК жалпы бақылауындағы ұйым)	(144.923)	(33.778)
«Самұрық-Қазына» ҰӨҚ-ның жалпы бақылауындағы ұйымдар	247.918	40.966
Тауарлар мен қызметтерді сатып алу		
ҚМГ ҰК жалпы бақылауындағы ұйымдар	34.805.073	34.515.891
ҚМГ ҰК	1.745.473	910.195
«Самұрық-Қазына» ҰӨҚ-ның жалпы бақылауындағы ұйымдар	531.135	449.375
Жалақы және басқа да қысқа мерзімді төлемдер		
Директорлар кеңесінің мүшелері	24.000	17.333
Саны	3	2
Басқарма мүшелері	234.282	264.642
Саны	7	5
Сауда және басқа да дебиторлық берешек		
ҚМГ ҰК жалпы бақылауындағы ұйымдар	28.724.303	17.511.475
ҚМГ ҰК	15.079.967	15.477.755
«Самұрық-Қазына» ҰӨҚ-ның жалпы бақылауындағы ұйымдар	63.200	27.132
Сауда кредиторлық берешек		
ҚМГ ҰК жалпы бақылауындағы ұйымдар	1.227.687	1.059.352
ҚМГ ҰК	145.178	223.966
«Самұрық-Қазына» ҰӨҚ-ның жалпы бақылауындағы ұйымдар	59.188	72.590

Сатулар және дебиторлық берешек

Байланысты тараптарға сатулар шикі мұнай мен мұнай өнімдерін ҚМГ ҰК тобының кәсіпорындарына экспорттық және ішкі сатуды білдіреді. Байланысты тараптарға экспорттық сатулар 2022 жылғы шикі мұнайдың 942.613 тоннасын (2021 жыл: 1.081.616 тонна) құрады. Шикі мұнайды сату бағасы фрахт, трейдер маржасының құнына және сападағы айырмаға берілетін жеңілдікке түзетілген Platt's баға белгілеуіне сілтеме жасай отырып айқындалады. Экспортқа мұндай сатулар бойынша бір тоннаның орта бағасы шамамен 2022 жылы 285.446 теңге (2021 жылы 206.839 теңге) болды.

Сонымен бірге, Компания шикі мұнайды ішкі нарыққа Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысына сәйкес ҚМГ ҰК түпкі бақылаушы акционері болып табылатын ҚМГ ҰК бас компаниясы арқылы жеткізеді. Ішкі нарыққа жеткізу көлемі 2022 жыл үшін өндірілген шикі мұнайдың 585.277 тоннасын құрады (2021 жыл: 1.407.661 тонна). Ішкі нарықта өткізу бағалары ҚМГ ҰК-мен жасалған келісіммен айқындалады (20-ескертіне). 2022 жылы ішкі нарыққа жеткізілген мұнай үшін Компания бір тоннасы үшін орташа шамамен 78.589 теңге алды (2021 жылы: орташа шамамен 65.710 теңге).

Сатып алу және кредиторлық берешек

ҚМГ ҰК Компанияның шикі мұнайды экспортқа сату жөніндегі агенті болып табылады. Шикі мұнайды сатқаны үшін агенттік сыйақы 87.192 мың теңге болды (2021 жыл: 100.050 мың теңге). Каспий Мұнай құбыры Консорциумы көрсеткен тасымалдау қызметтерін Бас компания 46.545 тонна үшін 787.128 мың теңге сомада өтеп берді (2021 жылы: 2.997 тонна үшін 48.018 мың теңге).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

18. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның қарыздар, сауда және басқа да кредиторлық берешек сияқты түрлі қаржылық міндеттемелері бар. Компанияның дебиторлық берешек, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді депозиттер және ақша қаражаты мен оның баламалары сияқты түрлі қаржы активтері бар.

Компания валюталық тәуекелге, несиелік тәуекелге, өтімділік тәуекеліне және шикізат тауарларына бағалардың өзгеру тәуекеліне ұшырағыш келеді.

Валюталық тәуекел

Компанияның шетел валютасын айырбастау бағамдарының өзгеру тәуекеліне ұшырағыштығы, ең алдымен, Компанияның операциялық қызметіне жатады, өйткені өткізудің негізгі бөлігі АҚШ долларында деноминацияланған, ал барлық шығыстар теңгемен деноминацияланған, сондай-ақ шетел валютасында деноминацияланған инвестицияларға жатады.

Келесі кестеде Компанияның салық салынғанға дейінгі табысының (ақша активтері мен міндеттемелердің әділ құнындағы өзгерістердің салдарынан) АҚШ долларының айырбас бағамының мүмкін өзгерістеріне сезімталдығын талдау көрсетілген, әрі оның ықтималдылығын барлық басқа параметрлердің өзгермеуі талабымен (монетарлық активтер мен міндеттемелердің әділ құнының өзгеруі салдарынан) негізделген түрде болжауға болады.

	Теңгенің АҚШ долларының бағамына ұлғаюы / азаюы	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
2022 жыл		
АҚШ доллары	+21,00%	26.654.741
АҚШ доллары	(21,00%)	(26.654.741)
2021 жыл		
АҚШ доллары	+13,00%	15.895.813
АҚШ доллары	(10,00%)	(12.227.548)

Несиелік тәуекел

Компания өзінің дебиторлық берешегіне орай несиелік тәуекелге ұшырағыш келеді. Сатудың үлкен бөлігін Компания ҚМГ ҰҚ үлестес кәсіпорнына жүзеге асырады және Компанияның соған қатысты дебиторлық берешек бойынша тәуекелдің айтарлықтай шоғырлануы бар (11, 17-ескертпелер). Дебиторлық берешектің қосымша елеусіз үлесі біртекті топтар бойынша бөлінген және жиынтық негізде құнсыздану мәніне үнемі бағаланып отырады, соның нәтижесінде Компанияның үмітсіз берешек бойынша тәуекелі елеусіз болып табылады.

Компания сондай-ақ өзінің инвестициялық қызметінің нәтижесінде несиелік тәуекелге ұшырағыш келеді. Компания, негізінен, салымдарды қазақстандық банктерге орналастырады. Қаржы мекемелеріндегі шоттарда қалған қалдықтармен байланысты несиелік тәуекелді Компанияның қазынашылық департаменті Бас компанияның ақша қаражатын басқару саясатына сәйкес бақылап отырады. Компанияның қаржы мекемелерінің дефолтынан туындайтын несиелік тәуекелге сезімталдығының ең үлкен мөлшері бұл қаржы активтерінің баланстық құнына тең болады.

Келесі кестеде «Standard and Poor's» несиелік рейтингілерін пайдалана отырып есепті күнге банктерде орналастырылған қаржы активтерінің сальдосы көрсетілген, егер өзгесі көрсетілмесе.

Банктер	Орналасқан жері	Рейтинг		2022 жыл	2021 жыл
		2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан		
«Қазақстан Халық банкі» АҚ	Қазақстан	BB (тұрақты)	BB (тұрақты)	109.517.356	120.867.702
«First Heartland Jusan Bank» АҚ	Қазақстан	B (теріс)	B (теріс)	254.236	543.998
				109.687.058	121.411.700

Дерек көзі: тиісті жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша банктер мен рейтинг агенттіктерінің ресми сайттары.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

18. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)**Өтімділік тәуекелі**

Компания ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын пайдалана отырып, өтімділік тәуекелін бақылайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады.

Жергілікті банктерде қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді салымдарды пайдалану арқылы қаржыландырудың үздіксіздігі мен икемділігі арасындағы балансты қолдау Компанияның мақсаты болып табылады.

Келесі кестеде Компанияның 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерін өтеу мерзімдері бойынша шарттық дисконтталмаған төлемдердің негізінде ақпарат көрсетілген:

2022 жылғы 31 желтоқсанға	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1 жыл – 5 жыл	5 жылдан астам	Жиыны
Тарихи міндеттемелер	–	387.063	1.548.252	6.193.007	4.081.001	12.209.323
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	23.540.134	–	–	–	–	23.540.134
	23.540.134	387.063	1.161.189	6.193.007	5.629.253	36.910.646

2021 жылғы 31 желтоқсанға	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1 жыл – 5 жыл	5 жылдан астам	Жиыны
Тарихи міндеттемелер	–	130.774	392.322	5.139.092	6.636.764	12.298.952
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	18.431.380	–	–	–	–	18.431.380
	18.431.380	130.774	392.322	5.139.092	6.636.764	30.730.332

Шикізат тауарларына бағалардың өзгеру тәуекелі

Компания халықаралық нарықтарда АҚШ долларында бағасы белгіленетін шикі мұнайға бағалардың өзгеру тәуекеліне ұшырағыш. Компания, шикі мұнайдың келешектегі бағасының түрлі деңгейлеріне қатысты сезімталдықты талдауды қоса алғанда, жыл сайынғы бюджеттерді және мерзімді болжамдарды дайындайды.

Капиталды басқару

Капиталға Компанияның барлық меншікті капиталы жатады. Капиталды басқаруға қатысты Компанияның негізгі мақсаты несиені тұрақты өтеп отыру қабілетін және Компанияның қызметін жүргізу мен стратегиялық мақсаттарға қолжеткізу үшін капиталдың жеткіліктігін қамтамасыз ету болып табылады.

2022 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның тұрақты қаржылық жағдайы және консервативтік капитал құрылымы болды. Бұдан әрі, Компания капитал құрылымын қолдауға ниет білдіріп отыр, бұл оған икемділік беріп, олардың пайда болу шамасына қарай өсу мүмкіндіктерін пайдалануға мүмкіндік береді.

Компания капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Компания капитал құрылымын сақтау және өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерлерге капиталды қайтара алады және жаңа акцияларды шығара алады. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына аяқталған жылдар үшін мақсаттарға, саясатта және капиталды басқару процестеріне өзгерістер жасалған жоқ.

19. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ

Қысқа мерзімді сауда дебиторлық берешек, сауда кредиторлық берешек, тарихи міндеттемелер сияқты қаржы құралдарының әділ құны шамамен олардың баланстық құнына тең.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның 1-ші немесе 2-ші деңгейдегі қаржы құралдары ретінде жіктелген қаржы құралдары болмады.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына аяқталған жылдар үшін қаржы құралдарының әділ құнының 1-ші, 2-ші және 3-ші деңгейлер арасында ауысулар болған жоқ.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)*Мың теңгемен***20. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ АКТИВТЕР МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР****Саяси және экономикалық жағдайлар**

Қазақстанда экономикалық реформа және құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылым жалғасуда, ол нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін еді. Қазақстандық экономиканың тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ үкімет экономика, қаржы және ақша-несие саясаты саласында қолға алатын шаралардың тиімділігіне тәуелді болады.

Ішкі нарыққа жеткізу міндеттемелері

Қазақстанның үкіметі мұнай өндіруші компанияларды жергілікті энергетикалық мұқтаждықтарды қанағаттандыру үшін өндірілген шикі мұнайдың бір бөлігін ішкі нарыққа жеткізуге міндеттейді.

2016 жылғы 1 сәуірден бастап Компания «ҚазМұнайГаз Қайта өңдеу Маркетинг» АҚ-на шикі мұнайды сатуды тоқтатты және Бас компанияға мұнайды сатты. 2018 жылғы 1 шілдеден бастап Компания шикі мұнайды ҚМГ ҰК-ға мұнайды сатып алу туралы шарттың негізінде сата бастады.

Егер Үкімет қазіргі уақытта Компания жеткізетін көлемнен асатын шикі мұнайдың қосымша көлемін жеткізуге міндеттеген жағдайда, мұндай жеткізілімдер нарықтық бағалар бойынша жеткізілімдерден басым болады және шикі мұнайды сатудан түсетін түсімнен әлде қайда аз түсімді өндіретін болады, бұл өз кезегінде Компания қызметіне, перспективасына, қаржылық жағдайына және қызмет нәтижелеріне елеулі және теріс әсерін тигізуі мүмкін.

Салық салу

Қазақстан Республикасының салық заңнамасы мен нормативтік базасы тұрақты өзгерістерге ұшырағыш келеді және түрлі талқылауларға жол береді. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдарының арасындағы пікірлерде болатын келіспеушіліктер сирек емес, оған қоса ХҚЕС-тің түсімге, шығыстарға және қаржылық есептіліктің басқа да баптарына қатысты тәсілі жөніндегі пікір. Қазақстандық салық заңнамасын анықталған және расталған бұзушылықтары үшін қолданыстағы айыппұлдар мен өсімпұлдар режимі өз қатаңдығымен ерекшеленеді. Қазақстандық салық салу жүйесінің екіұштылығына орай салықтардың, айыппұл санкциялары мен өсімпұлдардың нақты сомасы, егер олар болса, қазіргі уақытқа дейін шығыстарға жатқызылған және 2022 жылғы 31 желтоқсанға есептелген сомадан асып кетуі мүмкін.

Компания басшылығы оның салық заңнамасын түсіндіруі орынды болып табылады және Компанияның салық позициясына қатысты жол берілетін негіздері бар деп есептейді.

2021 жылдан бастап Компания ҚР СК 258, 259-баптарына сәйкес КТС мақсаттары үшін геологиялық барлау шығыстарының амортизациясын есептен шығару тәсілін қайта қарады. Сондай-ақ жер қойнауын пайдалануға арналған кейбір келісімшарттар бойынша тарату депозиттерінің салымдарын / алуын есептен шығару тәсілі қайта қаралды. Компания басшылығы жалпы және жанама кірістер мен шығыстар бойынша дұрыс емес жіктелу тәуекелін төмен деп бағалайды.

2022 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның 8.029.816 мың теңге сомаға КТС және КТС бойынша айыппұлдардың қосымша есептелудің ықтимал тәуекелдеріне резерві бар (16-ескерте).

Экспорттық мәмілелер бойынша салық салу

«Трансферттік баға белгілеу туралы» ҚР Заңына сай халықаралық іскерлік операциялар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында тараптардың өзара қарым-қатынастарына немесе мәміле бағасының нарықтық бағадан ауытқу дәрежесіне қарамастан жасалған кейбір мәмілелер трансферттік баға белгілеу («ТБ») кезінде мемлекеттік бақылауға алынады. Нарықтық бағаны есептеу кезінде дифференциалды құрауыштар құжаттармен немесе ақпарат көздерімен расталуы тиіс.

2022 жылы, сондай-ақ өткен кезеңдерде, Компания ҚМГ ҰК тобына кіретін байланысты тараптың атына мұнайды экспорттады. ТБ туралы Заңның талаптарына сәйкес уәкілетті органдардың мәмілеге қатысушылардан, мемлекеттік органдардан және үшінші тұлғалардан нарықтық баға мен дифференциалды анықтауға қажетті ақпаратты, сондай-ақ ТБ бойынша бақылау жасау үшін басқа да деректерді сұратуға құқығы бар.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Мың теңгемен

20. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ АКТИВТЕР МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**Экспорттық мәмілелер бойынша салық салу (жалғасы)**

2022 жылғы дифференциалдың мөлшерін растайтын экспорттық операциялар бойынша бастапқы құжаттаманың түпнұсқаларын қоса алғанда, барлық қажетті құжаттарды толық көлемде және «Трансферттік баға белгілеу туралы» ҚР Заңының қолданыстағы талаптарына сәйкес салықтық тексеру басталғанға дейін жинақтауды мұнайды өткізу агенті болып табылатын ҚМГ ҰК жүзеге асырады. Компания басшылығы құжаттардың болмауы себебімен салық салу объектілерін түзетуге байланысты тиісті салық міндеттемелерін, өсімпұлдар мен әкімшілік айыппұлдарды қосымша есептеу тәуекелі елеусіз болып табылмайды деп есептейді.

Қоршаған орта эмиссиялары бойынша резерв

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау жөніндегі заңнама даму үдерісінде, сондықтан да тұрақты өзгерістерге ұшырады. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы заңнамасын бұзғаны үшін айыппұлдар елеулі болуы мүмкін. 16-ескертпеде ашылып көрсетілген сомалардан басқа, басшылық Компанияның қаржылық жай-күйіне, операциялық нәтижелеріне және ақша қаражатының қозғалысына айтарлықтай әрі теріс әсер ете алатын ықтимал экологиялық міндеттемелер жоқ деп есептейді.

Мұнай кен орындарына арналған лицензиялар

Компания жер қойнауын пайдалануға арналған лицензиялар мен тиісті келісімшарттардың талаптарын орындауға қатысты мемлекеттік органдардың тарапынан мерзімді тексерулердің объектісі болып табылады. Басшылық мұндай тексерулердің барысында анықталған мәселелерді шешуге қажетті түзету шараларын келісу бойынша мемлекеттік органдармен ынтымақтасады. Лицензияда қамтылған ережелерді орындамау айыппұлдарға, өсімпұлдарға, шектеуге, лицензияның тоқтата тұрылуына немесе қайтарылып алынуына әкеліп соқтыруы мүмкін.

Компанияның басшылығы келісімшарттардың немесе лицензиялардың талаптарын орындамауға қатысты кез келген мәселелер келіссөздер немесе түзеу шаралары арқылы шешіледі және Компанияның қаржылық жағдайына, операциялық нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысына айтарлықтай әсерін тигізбейді.

Компанияның мұнай мен газдың кен орындары Атыраудың облыстық әкімшілігіне тиесілі жерде орналасқан. Лицензияларды Қазақстан Республикасының Мұнай және Газ Министрлігі берді және Компания осы кен орындарында мұнай мен газды барлау және өндіру үшін пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салықты және үстеме пайдаға салынатын салықты төлейді.

Компанияның негізгі лицензиялары мен олардың қолданылу мерзімдерінің аяқталатын күндері келесі кестеде көрсетілген:

Келісімшарт	Келісімшарт нөмірі	Қолданылу мерзімінің аяқталу күні	Келісімшарт түрі
Кенбай	№ 37	2041	Өндіру
Юго-Восточное Новобогатинское	№ 61	2048	Өндіру
23 кен орын	№ 211	2037	Өндіру
15 кен орын	№ 413	2043	Өндіру
Тайсойған	№ 327	2035	Өндіру
Западное Новобогатинское	№ 4955	2027	Өндіру
Лиман	№ 406	2033	Барлау
Қаратон-Сарықамыс	№ 3577	2047	Барлау және өндіру
Новобогат Юго-восточный (карниз үсті)	№ 4906	2026	Өндіру

Мұнай кен орындарына лицензиялар бойынша шарттық міндеттемелер

Жыл	Күрделі шығыстар	Операциялық шығыстар
2023	69.782.597	1.756.727
2024	4.243.257	1.744.898
2025	1.811.748	1.737.166
2026	—	1.729.988
2027-2048	—	9.224.047
	75.837.602	16.192.826

Байланыс ақпараты

Компанияның заңды мекенжайы:

«Ембімұнайгаз» акционерлік қоғамы

Уалиханов көшесі, 1

060002 Атырау

Қазақстан Республикасы

Телефоны: +7 (7122) 32 29 24

Факсы: +7 (7122) 35 41 34

www.embamunaigas.kz
